

og hvilke uberegnelige Følger det vilde have, om Landalmuen atter Bdie Gang i et Tidsrum af 9 Maaneder skulde affordres en ny Ged, „en Ged vi vist Alle, der kjende Nordmandens Verlighed, maa tilstaae vil stride mod Mængdens Overbeviisning og Samvittighed.“ Han endte sit Foredrag saalunde: „Jeg, og venteligen Alle i denne ærede Forsamling ere overbeviste om, at Hs. M. Kong Christian Frederik havde det norfske Folks Frelse fra Anarki og Borgerkrig til nærmeste Diemed ved at modtage Kronen, og at han har havt det samme Folkets Held for Die ved igjen at nedlægge den. Han vil altsaa ikke mistkjende os, om vi udsætte Bedtagelsen af denne Hs. Majestæts sidste Opoffrelse, for ogsaa derved at frelse Norge fra Borgerkrig og Oprør, og endelig først da fritage ham for hans med os indgangne Forpligtelse, naar Diebliffet er forhaanden, at denne kan paany undgaaes med en anden. Skulde disse mine individuelle Tanker finde flere af mine ærede Medborgeres Bifald, ville de af dem vorde nsiere undersøgte og prøvede, og vover jeg i den Hensigt ærbødigt at overlevere dem til den med Hensyn hertil af Stortinget udvalgte Committee.“

Men Ingen blandt Stortingets Medlemmer deelte Hr. Provstens Mening, og Forslaget blev ei taget under Overveielse og Votering.

Denne Talerække endte Grev Wedel. Hvad han havde havt ifinde for en stor Deel at foredrage paa Eidsvold, og der allerede havde foreviist sine Benner, men af Afgtelse for den herskende Mening havde tilbageholdt, foredrog han nu, tilskaaet efter senere indtrufne Begivenheder og Landets nuværende Stilling. Nu troede han med rene Ord, at kunne udtale Ideer og Meninger, som han havde næret længe for denne Tid, og

med hvilke han, før Norges ved Kielstraktaten forandrede Stilling, stod saagodt som ene blandt sine Landsmænd.

Efterat have gjort den Skildring over Stycken af Landets Sø- og Landmagt, som vedkommende Committees Indstilling havde givet ham i Hænde, og ovenfor er anført, tilføier han: „Resultatet af Alt dette er, at vi fra Sø siden med en Magt, der ikke er halv saa stærk som den svenske, skulle gjøre Modstand, og at vi til Lands med omtrent 20,000 slet klædte og slet fødte Tropper skulde møde en krigsvant Armee af omtrent 40,000 Mand, som ved Hjælp af brittiske Subsidier er i den hypperligste Stand, som har et fortrinligt Artilleri og Kavalleri, og som anføres af Sveriges Kronprinds. Udfaldet kan man letteligen beregne. Norges liden Armee var lykkelig, om den uden altfor stort Tab, og uden at affjæres fra sine Magasiner, kunde naae Fjeldbyggerne. Denne Fremstilling af Begivenhederne er bygget paa den Forudsætning, at Armeen besjæles af een Mand. Men den svenske Armees gode Opførsel, det Maadehold hvormed Kronprindsen har benyttet sine vundne Fordele, Kong Christian Frederiks Afreise, og 7 Mars bestandige Uro og Savn, har betaget en stor Deel af Armeen Lyst til at indlade sig paa den lidet Held lovende Kamp, som Nogle synes at ønske. Der mangle ikke de norske Troppekorps Mod og Kraft, men de ville vide for hvilket Diemed de skulle opoffres og Landet ødelægges. Begivenhederne i denne Sommers korte Felttog synes at give denne Formodning Styrke — ei at tale om Almuens Ubillie til at gjøre videre Skyds, der snart vil gjøre militair Tvang nødvendig, hvis Følger man let kan beregne.“

„Men, mine Herrer, — vedbliver Greven — disse Bansteligheder, hvor store de end synes, ere endda ikke de største!

Fra Finantserne, denne Pandoras Bælte, fremstiger en ny Sværm af Belymringer og Ulykker." Efterat han derpaa havde i Følge Committee=Indstillingens Opgaver anført Størrelsen af den cirkulerende Seddelmasse og den deraf fulgte Indfrielsesbyrde for Landet, vedbliver han: „Under saadanne Omstændigheder indseer man letteligen, at Repræsentativernes allerede sunkne Værd maa formindskes i en betydelig Grad i det Dieblit Fiendsklighederne udbryde, om end ikke Fabrikationen blev fortsat; men skeer dette, saa ville Repræsentativerne meget snart blive til intet Andet end Makulaturpapiir, og saaledes dele Skjebne med Frankriges Assignater. Naar denne os saaledes fra den danske Regjering testamenterede indbildte Rigdomskilde ophører at flyde, ophøre tillige Midlerne til at lønne Armeen og til at tilveiebringe dens Fornødenheder. Vi have hørt at en Krigsmaaned koster omtrent 3 til 4 Millioner Rigsbankdaler, hvorimod de ordentlige Statsindtagter neppe udgjøre 200,000 Rbd. maanedlig, naar Krigen standser Handelen og Skibsfarten. Skulde Krigen altsaa fortsættes, maatte Skatter og Udgifter vorde i det mindste 20 Gange større, end de nu ere. Men jeg spørger, om Nationen kan og vil bære denne Byrde? — Svaret kan Enhver give sig selv."

„Jeg troer det ganske overflødigt — vedbliver Greven — at anføre flere Beviser for, at Norge uden Foreningspunkt, uden Allierede, uden øvede Generaler, uden Handel, uden Skibsfart, uden Finantser, ikke kan udholde Krig med Sverige understøttet af Europas største Magter." Han gik derpaa over til at undersøge, hvilken politisk Forening for Norge var ønskelig, da det beviisligen ikke kunde bestaae som isoleret Rige. Han gjør det Spørgsmaal: med Danmark? og giver derpaa følgende Svar: „Neppe kan nogen Nordmand for Alvor nære

Tanken om Gjenforening med Danmark, hvis politiske System er saa stridende mod Norges Interesse, hvis Regjeringsform er den despotiske, hvor Kongen er Lovens Begyndelse og Lovens Ende, hvis Belliggenhed forbyder al gjensidig Hjælp, hvis forstyrrende Finantser har været et Ordsprog, hvis indviklede Collegialvæsen dræber al Aand, hvis fordærvelige Charakterløshed altfor meget har smittet os, hvis Smaahedsaand har efterladt saa mange Spor hos os. Ei at tale om at de Magter, som have bevirket Adskillelsen, nok ville vide at forhindre Gjenforeningen. Foreningen med Rusland troede han ei kunde være Gjenstand for nogen alvorlig Tanke, og om end Foreningen med England af Mange kunde ansees ønskelig, saa var dog Religion, Love og Indretninger altfor forskjellige til at Foreningen kunde give Held. Norge vilde formedelst sin Fattigdom i Forhold til Englands Rigdom blive betragtet og behandlet som en Koloni. Derom kunde desuden Talen ei være, da England havde garanteret Foreningen." Han gik derpaa over til at omhandle Foreningen med Sverige, „som han ansaa ønskelig, fordi den var naturlig med Hensyn til Belliggenhed, fælles Oprindelse, fælles Religion, fælles Sæder, fælles Tapperhed, fælles Frihedskjærlighed, fælles gamle Love, fælles Sprog, skjønt renere i Sverige end i Norge, fælles politiske og Handelsinteresse." Han gik dernæst de Indvendinger imøde, som vare gjorte mod Foreningen, nemlig: at Norge maatte frygte for den svenske Adels — men dens Rettigheder vare i sig selv ikke farlige, ligesom Norges Constitution udelukker den. — Den svenske Regjerings Lyst til Krig og Erobring meente han at være dæmpet ved bittere Erfaringer, og det stod til Norge at indskrænke Militaires Anvendelse til den skandinaviske Halvøes Forsvar. Ikke heller havde man at frygte for at den svenske

Negjering skulde misbruge sin Magt til Norges Undertrykkelse, da Garantien derimod maatte søges i egen Kraft. Den Indvending endelig, som hentedes fra Nationalhadet fandt han især uanvendelig, da et saadant ufornuftigt og uchristeligt Had maatte forsvinde ved fornuftig Estertanke, ved nærmere Bekjendtskab i Tiden og en god Behandling fra Negjeringens Side. Han fastede derpaa atter et Blik tilbage paa Foreningen med Danmark, og udhævede med skarpe Træk alle de Lidelser og Forurettelser, som Norge havde maattet gennemgaae under denne Forening, og drog deraf den Slutning, at Norge maatte vinde uendelig ved Byttet.

„Af denne Sammenligning -- vedbliver Greven — af Norges Tilstand under dansk Herredømme, og dets Forfatning i Forening med Sverige, vil jeg blot drage den Slutning, at, om end denne Forening ikke i alle Henseender skulde opfylde Nordmandens Ønsker, saa har dog Norge vundet uendelig meget ved Byttet.“

„Saaledes har jeg — slutter Taleren — med den Frimodighed og det kolde Overlæg, som jeg skylder Sagens Vigtighed, min Ære og min Samvittighed, fremsætt min Mening om denne vigtige Sag, som vi omhandle. Du skal Eders Wiisdom afgjøre, om I, ved at erklære Norge og Sverige forenede under een Konge, med Forbeholden af Eidsvolds-Constitutionen, og af Konventionen afsluttet paa Moss, ville befæste Norges constitutionelle Frihed og Selvstændighed, eller om vi skulle udsætte os for ved Krigens Naaben at vorde et underkuet Folk, der ei har anden Willie end Erobrerens vilkaarlige Bud; om Norge, som i 7 Aar har sukket efter Rolighed, skal gjengives den gyldne Fred, Handel, Skibsfart, Næringsveie, Overskud — eller om vort kjære Norge skal gives til Priis

for alle de Rædsler og Plager, som Krig, borgerlige Uroligheder, Mangel og standfede Næringsveie medføre.

„Den, som vælger Krig, maa vel betænke, hvor mange Ulykkeliges Sukke ville besvære hans Samvittighed i den sidste Stund, og hvor mange Forhandelser han tager med sig i sin Grav. Han maa betænke, om han for den Allmægtiges Domstol kan forsvare, at have i Dag affagt Dødsdom over tusinde Ustyldige, som ville vorde Krigens Offere.“

Denne Grevens Tale var imidlertid mere at betragte som et Indhold af Talerens politiske Grundsætninger, hvortil han i flere Aar, og saagodt som ene blandt sine Landsmænd, havde bekjendt sig, end nogen formodet det omhandlede Spørgsmaals Stilling paatrængende Opfordring til Stortinget, at tage en hensigtsmæssig Beslutning; thi derom var under Tingenes nærværende Forhold ikke mere nogen Tvivl. De fleste Talere vare komne til den Overbeviisning, at Norges Forening med Sverig var gavnlig ja nødvendig; men de benyttede Leiligheden til at forsvare deres Anskuelser, hvad enten de havde bekjendt sig til den ene eller den anden politiske Tro, og de ansaa det for utilbørligt at være taus ved Afgjørelsen af Fædrelandets politiske Stjebne ¹⁾. — Ved Røtering besvarede 72 af de til-

1) Grev Wedels Tale blev i Almindelighed hørt med Bisald i Stortingssalen, og maatte fremhæve hans Talerevne; men hans Udsald mod Danmark fandtes af Flere at være paa det urette Sted. Saavel Grevens politiske Anskuelser med Hensyn til den skandinaviske Halvøes Forening, som hans Bedømmelse af de danske Kongers Færd fremkaldte disse Uttringer, og han havde kun levet en kort Tid i Norge under dets lykkelige Stilling i Begyndelsen af dette Aarhundrede. Anderledes bømte den Deel af Norges Indbyggere, som havde levet lykkelige Dage under det danske Scepter, som havde seet Fædrelandet blomstre i en

stedeværende 77 Medlemmer Spørgsmaalet om Norges Forening med Sverige med Ja, og 5 med Nei, og disse gave deres Benægtelse paa en Maade, som stilede til Bekræftelse. Assessor Hagerup lod nemlig følgende Votum tilføre Protokollen:

„Paa Grund af hvad de Fleste af Bergens stemmeberetigede Borgere udtrykkeligen have tilkjendegivet mig som En af deres Repræsentanter ved dette Storthing, anseer jeg mig pligtig til at votere saaledes: Norge skal ikke forenes med Sverige under Sveriges Konge.“

Konow, Christie og Møhsfeldt refererede sig til Hagerups Votum, og dette gjorde iligemaade Præsten Dahl, forsaavidt nordre Bergenhuus Amt angaaer.

Professur Krogh, som formedelsi Sygdom var fraværende, indsendte et skriftligt Votum af følgende Indhold:

„1) Kongeriget Norges Forening med Sverige anseer jeg som gavnlig og nødvendig. Ved at forkaste Foreningen, og derimod lade Norges Skjebne beroe paa Udfaldet af en Krig med en overlegen Fiende, vilde man udsætte Norge for den siensynlige Fare, at underkastes vilkaarlig Behandling af Seier-

fredelig og rolig Nydelse af en lykkelig borgerlig Stilling, uden at agte paa de Spirer, som lagdes til en mindre lykkelig Fremtid. Disse Mænd kunde ikke saa hastigen omstemme den erkjendtlige Tilfredsheds-Jubel, hvormed den danske Throne kort før Krigen omgaves, med den mørke Dæddel, som, fortjent og ufortjent, nu tildeelestes den. Forfatteren hittede i et fortroligt Brev for Greven sin Bekymring over disse Udtryk, som han i nogle Henseender ansaa ugrundede i Sagens Natur, og i andre ubetimelige, fordi der i Europas erklærede Villie var et uomstødeligt Argument for Skilsmisfen, hvortil det ei var fornødent at søie nogen Vitterhed. Greven modtog ikke alene disse Bemærkninger med et uforandret Vennesind, men tilstod at hans Udtryk vare mindre moderate, end de burde have været.

herren; thi Norges Stridskræfter ere i Sammenligning med Sveriges altfor utilstrækkelige til at love de norske Baaben Seier, og fremmed Hjælp kan ikke ventes. Ved Foreningens Antagelse forsikkes det norske Folk det Væsentlige af de Goder, hvis Opnaaelse var Gjenstanden for den Ged, som Folket har aflagt, om at vove Liv og Blod for at hævde Norges Selvstændighed; thi denne Ged kunde ikke gaae ud paa en for-gjæves, og, som saadan, hensigtsløs og uforsvarlig Bortodflen af Borgernes Liv og Landets Kræfter, men paa gavnlige Bestræ-belser for at sikke Norges Rettigheder, og gjøre Norges nuvæ-rende og tilkommende Indbyggere lykkelige.

2) Paa Grund af det nyligen Anførte voteres: Sveriges Konge Carl den Trettende bør erklæres for Norges constitutionelle Konge.

Christiania den 20de October.

C. Krogh."

Endeligen opkastedes samme Dag det Spørgsmaal:

3) Skal Konge nu vælges?

Repræsentanten, Præsten Bull holdt i den Anledning en Tale, hvori han yttrede, at det var urigtigt længere at udsætte Kongevalget, dersom alle Hindringer for Kongen af Sveriges Valg vare ryddede tilside; men Hindringerne forøgedes ved Sveriges utidige Paastand, at Carl den Trettende skulde erkjendes som Konge, førend Stortinget vidste, om han vilde samtykke i de Forandringer i Grundloven, under hvilke han ene burde udsaares, naar ei Nationens Ære, Værdighed og Rettigheder skulde krænktes. Endnu var han ei bleven enig med Stortinget i de væsentligste af disse Forandringer, „og blindthen at troe, at denne Enighed senere hen vilde blive tilveiebragt til Norges Held, naar vi først havde betroet den executive Magt

i hans Haand, var vistnok det største Mestestykke af Dumbhed, som vore Committenter vilde bebreide os i vor nærværende politiske Negotiation.“ Frygt for Krigens Nædsker burde ei forlede Stortinget til Ubesindighed i sine Beslutninger. Han opfordrede derfor Stortinget til decisivt at erklære for de svenske Kommissairer: „at ene Haandthævelsen af Norges Hæder og Held er den absolute Betingelse, under hvilken vi kunne udklaare Sveriges Konge til vor Konge.“ De fra de svenske Kommissairer indleverede Forslag modsigte vel ikke disse Betingelser, men opfulde dem heller ikke i den ønskeligste Grad; de behøve Forandring og Modifikation, og dette maatte nødvendigens gaae forud for Resultatet. Han opfordrede til Slutningen at give den bestemte Erklæring: „at i det Dieblit Vaabenstilstanden vorder opsagt, endskjønt vi nu arbeide paa en for begge Riger lykkelig Forening, maa Stortinget erklære sig for hævet, medens Enhver af os uopholdeligen iler hjem til Sine for at leve eller døe med Norges Frihed, og saaledes at misundes af Efterverdenen.“

Bed 47 mod 30 Stemmer afgjordes det, at Kongevalget ei skulde foretages førend man var bleven enig om de Forandringer, som Rigets Grundlov i Anledning af Foreningen skulde modtage, uden at der toges Hensyn til de bestemte og mindre passende Erklæringer, som efter Proponentens Forslag skulde ledsage Beslutningen.

Capitaine Nørgfeldt foreslog Maaden, hvorpaa de svenske Kommissairer skulde underrettes om Stortingets fattede Beslutning i Henseende til Rigerne's Forening, og Præsidenten blev i Følge deraf bemyndiget til at udfærdige denne Meddelelse. Præsidentens til den Ende forfattede Koncept blev eenstemmigen vedtagen og læd saaledes:

„Norges overordentlige Storting, som i flere Dage har været samlet for at deliberere om Rigets Liv, har i Dag taget den Beslutning, at Norge skal som et selvstændigt Rige forenes med Sverige under een Konge, men under Overholdelse af dets Grundlov med de til Rigets Held, og i Anledning af dets Forening med Sverige, nødvendige Forandringer.

„Disse Forandringer i den af Hs. Majestæt Kongen af Sverige ved Konventionen paa Moss af 14de August d. N. erkjendte Constitution vil paa det hastigste muligt blive overveiede og besluttede af Stortinget, og saasnart dette er skeet, vil Stortinget igjen høitideligen udvælge og erkjende Sveriges Konge, Hs. Majestæt Kong Carl den Trettende som Norges constitutionelle Konge.

„Hvilket jeg efter Stortingets Beslutning, og med Hensyn til Hs. svenske Majestæts Kommissairers Yttring ved deres Nærværelse i Stortinget den 13de d. N. herved giver mig den Ære at meddele.

„De ville derhos modtage Bevidnelsen om min fuldkomne Høiagtelse.”

Lillige overdroges det eenstemmigen den Committee, som var nedsat for at modtage Meddelelser fra de svenske Kommissairer, i en Deputation at overlevere disse Præsidentens Meddelelse.

Den 21de October indkom til Stortinget de svenske Kommissairers Forlangende at blive hørte i Stortinget Kl. 12, og Præsidenten bemyndigedes eenstemmigen til at tilkjendegive Kommissairerne, at Stortinget var beredt til at modtage dem.

Kommissairernes Skrivelse i den Anledning lød saa:

„Undertegnede Kongens Kommissairer, som med varm Glæde havde modtaget Efterretningen om den Beslutning af

Norges Riges Storting, hvilken Hr. Præsidenten ved en afsendt Deputation har bebaget at meddele den, ønsker i Morgen at indfinde sig i Stortinget, for at tolke samme de Følelser, af hvilke Undertegnede i den Anledning ere besjælede, og anholde derfor om, at Præsidenten vilde behage at lade dem vide, hvorvidt det maatte være Stortinget beleiligt Kl. 12 at tilstede denne Adgang.

„Undertegnede benytte imidlertid med særdeles Tilfredsstillelse denne Leilighed til at bevidne den Mand, som i et saavigtigt Dieblif har ledet Stortingets Beraadslagninger, deres udmærkede Høiagtelse.“

Til bestemt Tid indfandt de svenske Kommissairer sig i Stortinget, som Statsraad Rosenblad taltale saalunde:

„Gode Herrer og norske Mænd, Præsident og samtlige Medlemmer af Norges Riges Storting!

„Vi have ikke villet opsætte, gode Herrer og norske Mænd! offentlig for Eder at lægge for Dagen vor levende og uskrøttede Glæde over den af Eder i Gaar fattede høitidelige Beslutning. Den er saaledes kommen, den evig mindeværdige Dag, som skal ende Nordens langvarige Misforstaaelser, og aabne nye Tidsaldere af Fred, Ære og Held. Nordmænd og Svenske skulle nedlægge de Vaaben, som de nyligen vendte mod hverandres Bryst, for paa Spidsen af de Fjelde, som forud betegnede fiendtlige Grændser, at opreise et Minde for Forsøningen og den nye Broderpagt. Der skulle de affværge alle Fordommens Forvildelser, alle ømsindtlige Grindringer af det Forbigangne, og love hverandre Enighed i Raadslag, Enighed i Farens Stund, indbyrdes Overbærelse, ubøielig Kraft mod Undertrykkelsen. Derfra skulle de kundgjøre for Verden, at de ikke stræbe efter nogen anden Ære, end at leve selvstændigen

blandt deres Klipper, og at Nordpolen og Havet paa engang ere Grændser for deres Herredømme og deres Forhaabninger.

„Det er saaledes paa Kongens Begne, i hans Søns og Sønnesøns Navn, og det fælles Fædrelands, at vi til Eder, gode Herrer og norske Mænd, frembære deres forenede Taksigelser. Forsynet, som har vaaget over Norden under alle ublide Omverlinger, der have overgaaet Europa, velsigne denne Stund, da tvende Folk af samme Stamme, samme Frihedsaand og samme Nationalcharakter, skulle under en fælles Konge søge Bestyttelse for gjensidige Rettigheder!

„Af Eders Beslutning have vi erfaret, hvor vigtigt I selv ansee det, snart at optage til Overveielse og Afgjørelse de af Kongen foreslagne Forandringer i Grundloven. Vi dele med Eder en lige Overbeviisning, uden Ophold at bringe denne vigtige Sag til et forønsket Udfald, saa ingen Hindring meer skal udsætte den høitidelige Erkjendelse af Kongen og hans ved Successions-Ordnningen af 26de Septbr. 1810 bestemte Efterfølger. Vi ere derfor beredte strax med den af Eder anordnede Committee at indlade os i en nærmere Granskning af Constitutionsforslaget, forviisende om, at fra Eders som fra vor Side intet Dieblik skal forsømmes, at trykke det sidste Segl paa begge Nigers Forening.

„Da vil Kongen i Eders Skjød nedlægge den Sed, som vil blive Eder en Borgen for hans Regjeringsløre og Tænkemaade. Da skulle I modtage den Fyrste, som, kaldet til en Dag at fortsætte sin Faders omme Omhu for Skandinaviens Riger, allerede seer sin Vre forenet med det ældgamle Norges Vre, og sin egen Lykke ene blive en Følge af den, han kan berede for Eder. Af hans Mund skulle I lære, hvor høit han

flatter et Folk, som kjender sit Værd, og ved at sætte Priis paa sin Frihed. I denne Tænkemaade opfostrer han sin Søn, som med et nordiskt Navn skal hilse Eder i Nordens gamle Sprog, og omgivet af Haabets Blikke tolke Eders Ønsker for sin Farsfaders Throne og ved sin Faders Side."

Præsidenten svarede:

„Med stadigt Hensyn paa Fædrelandets Vel og den skandinaviske Halvøes Held, ville Norges Repræsentanter uafsladeligen gaae frem i at overveie og beslutte de Forandringer i Grundloven, som blive nødvendige i Anledning af Norges og Sveriges Forening."

Samme Dag foretoges det Spørgsmaal, som af Tidemann den 20de Octbr. var fremsat om de hemmelige Fuldmagter af følgende Indhold:

1) Er det constitutionsmæssigt og lovligt, at en Repræsentant foruden den Fuldmagt, der giver ham Adgang til Stortinget, medbringer en anden hemmelig og indskrænket Fuldmagt, der hindrer ham fra at give sin Stemme til Fordeel for den muligen gjængse Mening?

2) Erkjendes Gylldigheden og Lovligheden af en saadan Fuldmagt, bør da Besidderne ikke erklære at være i Besiddelse af en saadan, og lade den oplæse i Forsamlingen af Storthingets Sekretair, paadet man kan være forvisset om, at sliig Fuldmagt virkelig eksisterer, og ei blot som Paaskud for egen individuel Dom anføres.

Forslaget sigtede aabenbart til de Bergenske Repræsentanter, som ved at afgive deres benægtende Votum til Spørgsmaalet om Nigernes Forening havde paaberaabt sig deres Committenters bestemte Erklæring, og det var rimeligviis gjort for at bringe til almindelig Kundskab, at Foreningen med Sverige

naget disse benægtende Stemmer i Grunden eenstemmigen var antagen. Men Forslaget havde ingen Fremgang; efter en drøi Tilretteviisning fra Bergensernes Side, især fra Capitaine Møgfeldt, til Proponenten for hans formeentligen ubesøiede Indblanding i deres individuelle Overbeviisning om Rigtigheden af deres Færd som Storthingsmænd, bekvemmede Tidemann sig til at tage sit Forslag tilbage med den Erklæring, at han derved ikke havde havt isinde at krænke nogen Medrepræsentant.

Nansen havde iligemaade den foregaaende Dag gjort et Forslag, som ogsaa nu kom til Afgjørelse, og lød saaledes:

„Ede Medborgere!

„Resultatet af Gaarsdagens Forhandlinger afgjorde Norges nærværende og fremtidige Skjebne. Den fræsne Skjoldmøse rakte den paatrængende Beiler sin kraftfulde Haand, ikke af fysisk eller moralsk Tvang, men efter modent Overlæg, med velberaad Hu og fri Villie. Af denne Helteforening ere vi, ere vore kjække Naboer, der ikke længere ere Stedbrødre, berettigede til at vente de heldigste Følger. Men ere ikke vore Brødre, der udsendte os og sidde taus ved deres Arne i den uroligste og meest spændte Forventning, berettigede til at blive underrettede om denne vigtige Begivenhed. Jeg foreslæaer derfor:

„At den erekutive Magt ufortøvet maatte tilmeldes Storthingets Beslutning i Henseende til Nigernes Forening, med Anmodning om at bringe samme paa sædvanlig Maade og snarest muligt til Nationens Kundskab, og med Tilføiende, at da Norges udkaarne Mænd, efterat have nøie overveiet Nigets indvortes Forfatning og udvortes Forhold, toge deres Beslut-

ning, havde ikke mindste Skin af physisk eller moralsk Tvang Indflydelse paa deres Bestemmelse. Som frie Nordmænd indgik de Foreningen, som ærlige, trofaste Nordmænd skulde de ubrødeligen holde den."

Propositionen bifaldtes af Stortinget, og efter Biskop Bech's Forslag overdroges det Capitaine Motzfeldt 1) at forfatte Kundgjørelsen, hvorefter den skulde forelægges den Committee til Bedømmelse, som var udnævnt til at modtage Meddelelser fra de svenske Kommissairer, og, naar den havde faaet deres Bifald, skulde en dermed overensstemmende Bekjendtgjørelse udfærdiges fra Præsidentflabet, og tilstilles den executive Magt med Anmodning om dens Kundgjørelse for Nationen igjennem Autoriteterne paa den hurtigste Maade. Derved afgjordes Hansens Forslag, som frafaldt videre Motion i den Anledning. Kundgjørelsen lød saaledes:

„Kundgjørelse fra Norges Riges Repræsentanter til deres Landsmænd.

„Norges Riges Repræsentanter samledes efter kongelig Kundgjørelse, grundet paa den paa Mos's afsluttede Konvention. Af denne vidste de Hovedgjenstanden for Stortingets Forhandlinger. At Landets Tilstand i det Hele var mislig, og at dets Stridskræfter ved den sluttede Vaabenstilstand vare meget svækkede, var dem bekjendt, førend de droge fra deres Hjemstavn, men som Nordmænd mistvivlede de ikke om, at, dersom en

1) Motzfeldt foreskillede forglæves, at det sædvanligen overdroges Præsidenten at koncipere slige Dokumenter, at han for Tiden var betyngtet med Committee-Arbejde, og at det syntes underlig, at han, der havde voteret mod Foreningen, skulde forfatte denne Kundgjørelse. Stortinget blev ved sin Beslutning, og denne Koncept blev et Nattearbejde for Motzfeldt.

hæderlig Fred ei kunne opnaaes, de jo skulde finde Midler til at hævede Landets Frihed og Værd under den Konge, som Norges Mænd havde lovet og tilsvoret Trofskab.

„Kong Christian Frederiks Sygdom, der saa længe havde ængstet det norske Folk, vedvarede tildeels endnu. Kongen kunde ei selv aabne Stortinget. Af den Tale, Allerhøiøstamme ved Statsraadet lod oplæse i Stortinget, erfarede, foruden Rigets mislige indvortes Forfatning, den sørgelige Visshed, at ingen Hjælp for Norge kunde ventes fra Europas mægtige Stater, men at disse vedbleve deres Forbund med Sverige, og at vor elskede Konge med den samme Kjærlighed til det norske Folk, der bestemte ham til at sætte sig i Spidsen for Folket, havde bragt samme det store Offer, at forbinde sig til at nedlægge Kronen, da dette var den eneste Betingelse, under hvilken den Daabensstilstand kunde opnaaes, som var nødvendig for Armeens og en stor Deel af Landets Frelse.

„Kongen udfærdigede den følgende Dag den Aft, hvorved Allerhøiøstamme for sig og sine Arvinger nedlagde Norges Krone uden al Forbeholdenhed, hvorefter Hs. Majestæt samme Aften afreiste.

„Norges Frihed, Hæder og Selvstændighed var det Maal, Stortinget havde at arbejde til. Om dette Maal kunde opnaaes ved fornyet Kamp, om Landets Stridskræfter og Hjælpe midler vare tilstrækkelige til en maaskee langvarig Krig med en overlegen Fiende, der allerede var i Besiddelse af betydelige Fordele, om der var Haab nok om Kampens heldige Udfald for at man burde udsætte en stor Deel af Landet for Krigens Rædsler, om man endog efter den heldigste Kamp fremdeles kunde vente at forsvare Landets Grændser og opnaae den for Norge nødvendige Fred paa Havet, eller om Folkets Frihed og

Selvstændighed kunde betrygges ved en hæderlig Forening med Sverige under Haandthævelse af Norges Grundlov — disse vare de vigtige Spørgsmaal, som Stortinget skulde afgjøre.

„Stortinget gjorde sig strax til Pligt at indhente nærmere Oplysning om Rigets Tilstand, saavel i Henseende til Provianteringen som Pengevæsenet.

„Kommissairer fra Hs. Kongelige svenske Majestæt fremlagde Forslag til de Forandringer i Grundloven, som de fandt nødvendige for en Forening med Sverige. At disse Forslag vilde blive modificerede og bestemte saaledes, at Norges Frihed og Vre kan bestaae med Foreningen, derfor borger Konventionen paa Moss.

„Tiden, da en Beslutning maatte tages, var forhaanden. Efter det modneste Overlæg, besjælet af lige Iver for Norges Vre som for dets Fred, — med Hensyn til den Stemning, som Norges Repræsentanter hver i sin Egn kjendte som den herskende, og ikke uopmærksom paa de politiske og oekonomiske Fordele, som en Forbindelse med Sverige kan forskaffe Norge — har Stortinget taget følgende Beslutning:

„Norge skal som et selvstændigt Rige forenes med Sverige under een Konge, men under Overholdelsen af dets Grundlov, med de til Rigets Held og i Anledning af dets Forening med Sverige fornødne Forandringer. Disse Forandringer i den af Hs. Majestæt Kongen af Sverige ved Konventionen paa Moss af 14de August d. A. erkjendte Constitution — skulde det hastigste muligt blive overveiede og besluttede af Stortinget, og saasnart dette er skeet vil Stortinget høitideligen udvælge og erkjende Sveriges Konge, Hs. Majestæt Kong Carl den Tretende, som Norges constitutionelle Konge.

„Ved Overveieelsen af disse Forandringer i Grundloven skal Omhu for Folkets Frihed og Statens Tryghed lede Stortingets Arbeide.

„Landsmænd! Norges Repræsentanter, som Eders Tilid hædrede med det høie Kald de have, ere forvissede om, at Eders Bifald vil lønne deres Bestræbelser — at I med den Sindighed, der er Nordmænd egen, ville modtage deres Beslutninger — og at I med dem dele det Haab, at en hæderlig Forening med Naboriget skal worde til Held for det stedse frie og selvstændige gamle Norge.“

Christiania i Norges overordentlige Storting den 21de Octbr. 1814.

Paa samtlige Repræsentanters Vegne

Christie,

p. t. Præsident.

Weidemann.“

Doogtyvende Capitel.

Efterat saaledes Foreningen mellem Norge og Sverige foreløbigen var besluttet af Stortinget, lagdes alvorlig Haand paa at gjennemgaae de Forandringer i Grundloven, som Stortinget efter Overenskomst med de svenske Kommissairer ansaa fornødne i Anledning af Foreningen. Dette Arbeide lettedes meget ved den Liberalitet og det Maadehold, som de svenske Kommissairer viiste i de fremlagte Forslag til Forandring i Grundloven, der saa lidet muligt henpegede til at røkke den Gidsvoldske Constitution. Et upartist Bidne til disse Forhand-

linger skulde hartad troe, at Magten til at styre disses Udfald laa i Storthingets og ikke i de svenske Kommissairers Haand. Storthinget ændsede ikke den svenske Krigsmagts truende Stilling, det tog ikke Hensyn til Sveriges vundne Fordele, og begge Nigers forskjellige Stridskræfter, og de svenske Kommissairer gjorde ikke disse Omstændigheder gjældende i sine Underhandlinger¹⁾. Der blev saaledes kun alvorlige Debatter om nogle enkelte Punkter i Grundloven, og Storthingets Fasthed i at forsvare Nationens Rettigheder og værne om den paa Eidsvold antagne Grundlovs Bestemmelser, saavidt det kunde bestaae med den beslattede Forening, ledede vissefelig den Sag til det ønskeligste Resultat. Underhandlingerne lettedes meget ved den af Sveriges Konge ratificerede Konvention paa Moss, da en af sammes Betingelser var Antagelsen af den Eidsvoldske Constitution. Det var saaledes dette overordentlige Storthing givet, omringet af svenske Bajonetter, at hævde den Hoiagtelse for Grundloven, og den Sky for at gjøre nogen Forandring i dens Paragrapher, som har gaaet igjennem alle vore Storthing indtil denne Dag. Dets Spor have de følgende Storthing troligen fulgt. Efterslægten har saaledes vistnok Marsag til at være det første overordentlige Storthings Medlemmer taknemlige, der med saa megen Fasthed, ja Haardnakkenhed, under en vanskelig udvortes Stilling forsvarede Folkets Rettighe-

1) Et Par Gange taltes der dog ligesom truende om, at 6000 Russer kunde paa første Vink landsættes i Bergens Stift, og engang da Mogsfeldt bemærkede, at et vist Forslag albrig vilde gaae igjennem i Storthinget, udbrød En af de svenske Kommissairer i Hestighed: „ja då vore bättre att vapnen decidera.“ — Men da Medlemmerne af Storthings-Committeen stedse beholdt en rolig og fast Holdning, hørtes ikke mere til Trudselen.

der, og ikke vege en Fodbred fra den paa Gidsbold antagne Grundlovs Bestemmelser, uden der, hvor Sveriges og Norges Forening gjorde det absolut fornødent. Det er langt fra at vi med Behag kunne læse alle de vidtløftige Taler, som gjenløde i Storthingsalen under dette Møde. De bære stundom Præg af en uægte Fædrelandskjærligheds bombastiske Ordfylde, ja endog af den franske Rædselsperioders blodige Farver. Men den norske Nation har Marsag til at fryde sig ved disse en varm Fædrelandskjærligheds tvetydige Svingninger, hvorved Norges Lyksalighed i Fremtiden begrundedes og bekræftedes. Af disse Misfostre af Bæltalenhed, blandede med Frembringelser af et ædlere Indhold, frembragtes et Bærk, som Efterslægten i den fjærneste Fremtid vil prise, og som allerede nu har baaret herlige Frugter.

Efterat den Committee, som var nedsat til at underhandle med de svenske Kommissairer om de omtalte Forandringer i Grundloven, foreløbigen var bleven enig med disse om de fleste Grundlovsbestemmelser, ledede Undersøgelsen til at afgjøre fornemmeligen visse Punkter, hvorom der mellem begge Parter vare forskjellige Meninger. Disse, som endnu uafgjorte, bleve derefter nøiere afhandlede i et Møde mellem Committeeen og Kommissairerne den 18de October, og deri forlangte Committeeen følgende Dplysninger af Kommissairerne:

1) Nøiere Dplysning om Indigenatsrettens Meddelelse til Svenske og andre Fremmede?

2) Om Kongens Magt over de norske Tropper, samt til med svenske Tropper at besætte norske Stæder og Fæstninger. Angaaende hvad Tid de svenske Tropper, som nu ere i Norge, kunde ventes at begive sig tilbage. At svenske Tropper

ingenlunde maa kunne besætte andre Stæder og Fæstninger i Norge end de, af hvilke de for Tiden ere i Besiddelse?

3) Angaaende Forandring af den Bestemmelse i Forflaget, at Kongen skal bestikke Ordfører i Odels- og Lagthinget?

4) Om Hs. svenske Majestæt ikke, ifald den norske Nation ønsker det, skulde være tilbøielig til for det første blot at slutte en militair Forbindelse med Norge?

Paa det første Spørgsmaal svarede Kommissairerne undvigende, at et Forslag til Lov angaaende Naturalisation vilde blive nærværende Storthing forelagt, for paa et næste ordentligt Storthing at blive taget under Overveielse. Større Koncession troede de ei at kunne gjøre, men tilsviiede, at det ingenlunde var Hs. Majestæts Hensigt at lade Landet oversvømme med svenske Embedsmænd, saaledes som tilforn havde været Tilfældet med de danske. Dog tilstode de senere, at Naturalisation, indtil en Lov herom kom i Stand, ene skulde meddeles af Storthinget, men saaledes at Kongen har Veto og Ret til provisorisk, naar Storthinget ei var samlet, at meddele Naturalisation paa Storthingets forventende Samtykke. En saadan Lov vilde og blive forelagt de svenske Stænder paa næste Rigsdag, hvilken Lov vilde komme til at staae i umiddelbar Forbindelse med denne.

Til 2det Punkt svarede Kommissairerne, at de vel ingen Bemyndigelse havde til at bestemme den Tid, da de svenske Tropper skulde forlade de norske Fæstninger; men de vare overbeviste om, at det ei vilde vare længe inden det skede, ligesom og at Ågershuus Fæstning ei vilde blive besat. De meente og, at Grændsefæstningerne strax efter Foreningen vilde blive sprængte,

ligesom de og vare overbeviste om, at ingen svenske Tropper vilde blive sendte til Bergen eller Trondhjem.

Afgjørelsen af 3die Punkt troede de ingen Vanskelighed vilde medføre, men at det vilde blive Stortinget overladt selv at vælge Ordførere.

Derimod modsatte Kommissairerne sig aldeles det Forslag, som indeholdtes i 4de Spørgsmaal. De erklærede dette for stridende mod 1ste § i det af dem indleverede Forslag til Forandringer i Eidsvold-Grundloven, der lød saaledes: „Kongeriget Norge skal være et frit, selvstændigt og udeleligt Arverige, forenet med Sverige under een Konges Styrelse. Dets Regjeringsform er indskrænket monarkisk.“ De gave deres Erklæring i denne Henseende saa megen Vægt, saa de paastode, at dette Forslag, om det gjentoges, kunde give Anledning til, at de strax opsigde Vaabenstilstanden og begave sig bort.

Med disse almindelige Tilfagn fra de svenske Kommissairers Side vilde imidlertid Stortinget ei lade sig nøie, men skred til Prøvelsen af de forskjellige Stridspunkter. Efter Steenstrups Forslag opkastedes det Spørgsmaal: „Hvorvidt man var berettiget til at gjøre Forandringer i den norske Grundlov?“ og med 69 Stemmer blev det vedtaget som et almindeligt Princip, „at ingen anden Forandring i Grundloven ved dette Storting maatte tages under Overveielse og gjøres, end de, som ere nødvendige formedelsk Norges og Sveriges Forening.“ Tilgemaade erklæredes eenstemmigen, „at Stortingets Beslutninger til Forandringer i Grundloven blot skulde ansees som Svar paa de svenske Kommissairers Propositioner, og ikke for Tiden høitideligen erklæres som Ultimatum.“

Samme Dag oplæste Præsidenten nogle fra Statsraadet indløbne Breve. I et af disse meddeelte det Stortinget, at

det havde anseet sig beføiet til at bevilge Statsraad Harthausen Permission paa 3 Maaneder til at foretage en Reise til Danmark i private Anliggender, mod at han forpligtede sig til paa første Bink, enten for Undersøgelseskommissionen, eller nogen anden dertil bemyndiget Autoritet, at indfinde sig, hvis det maatte ansees fornødent, for at tilsvare sine Handlinger. Dette underrettede Statsraadet Storthinget om, i Tilfælde derimod maatte være noget at erindre. Da Harthausen imidlertid erfoer, at hans Forhold under Krigen vilde blive prøvet af Undersøgelseskommissionen, erklærede han ikke at ville benytte Tilsladelsen, men forblive i Norge for at give fornødent Tilsvær.

En anden Skrivelse fra Statsraadet oplæstes af følgende Indhold:

„Til Norges overordentlige Storting!

„Overeensstemmende med den i Præsidentskabets behagelige Skrivelse af 18de dennes indeholdte Begjæring, har Statsraadet strax anmodet begge Generalkommandoer at meddele den forlangte Underretning om de Korps'er og Chefer, der i det tilbagelagte Felttog fordeeltagten have udmærket sig. Men med Hensyn til den Tid, der vil medgaae forinden disse Underretninger kunne indløbe, skulde Statsraadet ikke undlade foreløbigen herom at meddele Præsidenten for Rigets Storting behagelig Underretning.“

Ved en anden Skrivelse udbad Statsraadet ved Storthinget bevirket, at en almindelig Bestemmelse skulde meddeles, efter hvilken Regel Godtgjørelse til Storthingsrepræsentanter for de ved deres Reise forarsagede Udgifter skulde refunderes dem, da flere Andragender i den Anledning vare indkomne.

Endelig foreslog Treischow en Takadresse til Kong Christian Frederik i Anledning af de Tjenester, som han har viist

Niget; men Forslagets Behandling udsattes til Videre. Senere hen frafaldt Proponenten dette sit Forslag, der, ligesaa lidet som et andet af samme Natur af M. Konow, kom under Behandling. Efterat Foreningen med Sverige var besluttet, dæmpedes Entusiasmen for den danske Prinds.

Den 25de October aabnedes alvorlige Debatter om de af de svenske Kommissairer indleverede Forslag til Forandring i Grundloven, hvis 25de og 26de §§ toges under Behandling. Forhandlingen begyndte med nogle almindelige Betragtninger, som af flere Talere anstilledes over de Grundsætninger, som burde følges. Blandt disse udmærkede sig Pastor Schulz — et Navn, som fortjener en høi Plads i Stortingets Annaler — ved Foredragets Kraft og Betsalenhed. Han meente, at begge Parter maatte indsee Nødvendigheden af at Gidsvold-Constitutionen maatte undergaae mange, tildeels væsentlige Forandringer; men Forandringen maatte fra Stortingets Side gjøres med Frihed og ikke efter Sveriges Forskrift, og saaledes at Nationens Værd kunde bestaae med Foreningen. „Da skal — siger han — Norges Held kunne forenes med Sveriges, og den 20de October 1814 kunne blive velsignet blandt Norges Fjælde.“ — „Lader os da — saa slutter han — handle om Norges Sag saaledes, at det kan bestaae med Folkets Hæder og Værdighed, og at vore Efterkommere ikke skulle sukke over os, naar de ved Historiens Lys søge de ærværdige Høie og tause Grave, hvor Norges hæderlige Slægter hvile.“

Tidlig fremtraadte Schulz saaledes som en varm og heldig Forsvarer for Folkets constitutionelle Rettigheder. I senere Storting lagdes dette Forsvar ofte i hans Haand; han satte ofte i Epiden for de vanskeligste og meest kritiske Undersøgelser, og aldrig svigtede han den ham viste Tillid. Den

patriotiske Ild, der stundom luede i glødende Hefstighed, dæmpedes vel efterhaanden; Alder og Erfaring modificerede hans Anskuelse, men hans varme Iver for Fædrelandets sande Gavn afslødedes aldrig, og han hørte blandt de saa lykkelige Storthingsmænd, som elskedes af Mange, agtedes af Alle, og miskjendtes af Faa. Det hendte vel stundom, at Schulz ræddedes for det Udfald af vigtige Sager, som han selv havde forberedt, og at hans Glæde var større, naar de haardeste Punkter i hans gjorte Indstilling ikke toges til Følge, end naar de gik igjennem; men han havde eengang paataget sig at værne om Constitutionen i alle dens Punkter, og under Prøvelsen selv betragtede han de omhandlede Misligheder med et strengere Øie, end hans milde og menneskekjærlige Sind tillod ham, naar han troede sig beføiet til at følge dette. I Dagens Foredrag udtalte han ligesom et Prøvemønster paa sin Storthingsfærd, og denne blev han, i en ædlere Stiil jo længere han skred frem paa Banen, tro indtil Enden.

Sibbern's Tale i samme Anledning havde en forsonende og rolig Tendents. Han hørte til den lille Skare, som paa Gidsvold ansaa en Forening med Sverige under nærværende Omstændigheder nødvendig og, beskyttet af den Gidsvoldske Grundlov, i politisk Henseende gavnlig. Hans livlige, flydende og raske Foredrag gjorde ham til en af Thingets færdige og gjerne hørte Talere, ligesom dette, forenet med hans Forretningsdygtighed, oftere hævede ham paa Præsidents stolen paa de følgende Storthing. Ved sin Tale i Dag var det hans Hensigt at opmuntre Forsamlingen til en rolig Overveielse af et vanskeligt Æmne, og at forebygge gjensidige Misforstaaelser. Han ansaa det for en ugrundet Forudsætning, at Forstørrelseslyst og Herskesyge var Grunden til den af Sverige saa heftig

attraaede Forening; men kun Sveriges Onske at have en fredelig Ven og Nabo i Vesten istedetfor en Fiende. „Lader os derfor — siger han — ikke altfor ængsteligen veie Ord og Udryk; vi bygge da paa Mistillids sig selv forstyrrende Grundvold, og Foreningen vil bringe fælles Uheld istedetfor Held. Ængstelig Frygt og Mistillid er desuden Nordmandens ædle Charakter ubekjendt, og røber Mangel paa egen Kraft, og ligesaa vist som den bedste Grundsætning, uden fornøden Kraft og Villie til at overholde den, vil være et Intet, ligesaa vist vil en tilsyneladende mindre god Constitution, men bygget paa rigtige Grundsætninger, og med Kraft og Værdighed haandthævet, sammentaget med Sveriges egen Interesse, være vor Friheds og Selvstændigheds fuldkomne Palladium.“

Efter ham tog Arendals Repræsentant, Doktor A. Møller, Ordet. Denne Hædersmand maa nævnes blandt de meest fædrelandssindede Storthingsmænd, der med glødende Barme søgte at afværge Alt, hvad der kunde stede Norges Frihed i indvortes Forhold i Fare, eller krænke dets Selvstændighed i de udvortes Forhold. Hans Opmærksomhed i denne Henseende var utrættelig, og ved Siden deraf laa den hvieste Grad af Mistænkelighed til den svenske Regjerings Planer mod Norges Frihed. Fra denne Side betragtet, var han et af Storthingets meest virksomme Medlemmer, stedse rede til at sægte for hvad han ansaa for Nationens Ære, saabel i væsentlige som uvæsentlige Bestemmelser. Meningen af hans Foredrag gik i Dag ogsaa ud paa: „at Constitutionen skulde forsvares med Dragetløver.“

Da man, efterat Flere havde yttret sig i denne Anledning, fikred til at behandle den 25de og 26de §, gjorde Neumann det Forslag: „at i Beslutningen angaaende Forsvar eller Angreb

skulde det udtrykkeligen betinges, at Norge aldrig drager ud mod Danmark i offensiv eller defensiv Krig, naar ikke Norges eget Land af Danmark angribes." Men dette Forslag, der indeholdt et venligt Afskedsord til en gammel Statsfrænde, kunde efter sin Natur ikke indføres i Grundloven, ligesom det ingen Gjenklang fandt i den større Deel af Forsamlingens Sind, og Proponenten fandt sig senere hen besejret til at tage det tilbage.

Konsul August Konow, som ved dette Storthing stillede sig paa den ivrigste Oppositions Side, og modsatte sig baade Foreningen og de foreslagne Modifikationer i den Eidsvoldske Grundlovs Bestemmelser, medtog Committeeen haardt i Anledning af dens Forslag om Troppernes Brug. „Var jeg ikke — sagde han — allerede vant med at høre her ved Storthinget de særsonneste Propositioner, der ledede os til at kaste os i Sveriges Arme førend Sverige selv offentlig forlangte det, saa vilde jeg høiligen forundre mig over dette af Committeeen fremsatte Forslag. Alt hvad Nationen meest krymper sig for, eller er meest stemt imod, bevirkes ved samme. Det er at berygte, at de herefter følgende Storthing ville blive meer og meer eftergivende, og kunne maaskee lidet modstaae en Fyrstes naadige Smil, der forventede dem, som viiste sig høielige; især bliver dette Tilfældet, naar vi efter Statsraadens Mening ei burde spærre dem Veien, der kunne erholde i Stockholm vigtige Brevpost, og opnaae høie Titler. — Men hvad der endnu er værre og kroner Bærket, er at Statsraadet, som vælges af Kongen, og paa hvilket han kan have saa stor Indflydelse, skulde i 3 Aar, som er ethvert Storthings Mellemtid, kunne bestemme at vore Tropper maa bruges i fremmede Lande. Man maa

jo indsee, at flere tusinde Nordmænd saaledes kunde blive slagtede i Udlandet mod Nationens Dnske."

Disse for Committeeen krænkende Udtryk og haarde Beskyldninger bleve ikke strax paaankede af dens Medlemmer, og da En blandt dem, Sibbern, i et senere Møde krævede Konow til Regnskab derfor, og forlangte en fyldestgjørende Erklæring, ansaaes Tiden til Sagens Optagelse forløben, og den faldt bort.

Capitaine Møhsfeldt, der vissefælgelig iøvrigt var En af de Storthingsmænd, der meest vaagede over den Eidsvoldske Constitutions Reenhed, og havde meest ivrig modsat sig Norges Forening med Sverige, gav nu Anledning til at ende denne langvarige Debat ved et Inpromptu-Forslag til disse Paragraphers Redaktion, hvortil han af Greb Wedel opfordredes. Han meente, at de svenske Kommissairers Forslag burde antages saaledes som det var forfattet, forsaavidt det har Hensyn til fremmede Magters Tropper, og norske Troppers Uddragelse over begge Nigers Grændser. Derimod burde en Bestemmelse gjøres, hvorvidt norske Tropper bør inddrages i Sverige eller svenske i Norge. Han ansaa det krænkende for Norges Mænd, om svenske Tropper skulde holde norske Fæstninger besatte. Skulde Norge sig trykket ved Foreningen, vilde et Par Garnisoner ei kunne tue Misnoien. Han foreslog derfor Paragraphen saaledes redigeret:

„Kongen har høieste Befaling over Nigets Land- og Sømagt. Den maa ikke forøges eller formindskes uden Storthingets Samtykke. Den maa ikke overlades i fremmede Magters Tjeneste, og ingen fremmede Magters Krigsfolk, undtagen Hjælpetropper mod fiendtligt Overfald, maa inddrages i Niget uden Storthingets Samtykke. I Fredstid maa aldrig andre end norske

Tropper være i Norge, og ingen norske Tropper i Sverige; men, naar Sveriges Kyster eller Grændser angribes, skal den halve Deel af Norges organiserede Landmagt kunne bruges i Sverige, og, naar Norge angribes, skal Sverige komme Norge til Hjælp med saa megen Landmagt, som den halve Deel af den norske Landmagt udgjør. En større Hjælp skal ikke gives eller modtages uden Stortingets Samtykke; ei heller maa norske Tropper uden Stortingets Samtykke bruges udenfor Sveriges Grændser."

Foreløbigen antog Forsamlingen den saaledes redigerede Paragraph; men da denne Forandring blev forelagt de svenske Kommissairer, foranledigede den et Diktat til Protokollen fra de svenske Kommissairers Side, som fremlevede nye Modifikation¹⁾. De gjorde deri opmærksom paa, at Foreningen imellem Sverige og Norge blev af den Natur, at begge Nager deelte Skjebne med hinanden med Hensyn til Krig og Fred. Det var vistnok Folkets Nødtighed at bestemme Antallet af det stridbare Mandskab efter Folkemængde og finansielle Kræfter; men det kunde ikke blive Folkets Ret, at indskrænke Kongens Magt til at disponere over den engang til Folkets Sikkerhed og Kronens Anseelse bestemte Krigsmagt. Der var ingen Sammenhæng imellem den Bestemmelse i Eidsvold-Grundloven, der ogsaa findes i alle Constitutioner, som giver Kongen høieste Befaling over Krigsmagten, samt Ret til at begynde Krig og slutte Fred, og mellem den Forudsætning, at han i visse Tilfælde kun kan benytte en Deel af den bestemte Vaabenmagt, og Iværksættelsen heraf vilde lede til Splid og Mistro mellem Konge og Folk. I Følge den svenske Constitution laa Mod-

1) Diktatet findes heelt i Bilag No 14.

vægten mod Misbrug i det Ansvar, som er paalagt Kongens Raadgivere, men fornemmeligen i Nationens Ret til at besklatte sig selv; uden Penge kunde ingen Krig føres. Dernæst gjorde Kommissairerne opmærksom paa, at Konventionen til Mosz ikke gav det norske Folk umiddelbar Ret til at beslutte Forandringer i Grundloven, men at Kongen foreslaaer dem, og at det var Folkets Ret at antage eller forkaste disse Forslag. Jovrigt troede de det meest passende, at berøre med Barsomhed det politiske Forhold, hvori Norge nu var kommen til Sverige. Den Bestemmelse, som af Stortinget er foreslaaet, finder desuden ikke Sted ved nogen anden Forening imellem Forbundsstater. Kongen kunde ikke tilstaae det norske Folk større Ret end det svenske i denne Henseende har forbeholdt sig, der tilidsfuldt i et saadant Tilfælde havde lagt sin Skjebne i Kongens Haand. Ikke heller kunde en saadan Beslutning kontrolleres. Kongen havde ved flere Bestemmelser søgt at bringe en passende Ligevægt imellem Kongens og Folkets Rettigheder, og voldgav Sagen til den hele norske Nations Dom. — De erklærede til Slutningen uforbeholdent, at den 25de §, saaledes som den af Stortinget blev foreslaaet, ei af dem kunde blive antaget, men at Kongen for at berolige Folkets muligen skrækkede Forestillinger i Henseende til Hs. Majestæts Hensigter, hvilke en fremmed Interesse har søgt at fremstille i et urigtigt Lys, tillod en Forandring i §§ 25 og 26 af den Gidsvoldske Constitution, der lyder saaledes som den hoslagte Udarbeidelse viser, men hvori ingen videre Modifikation kan finde Sted. „Hvis Stortinget — tilføjede de — ikke antager disse saaledes af os fremsatte §§, da maa de i Følge den Gidsvoldske Constitution nu gjældende Bestemmelser forblive uforandrede.“ — Kommissairernes Forslag var — paa en eneste Modifika-

tion nær angaaende Landeværnet — ordlydende som 25de og 26de § i Norges Grundlov nu lyde.

Dette Diktamen foranledigede, at hine Paragrapher igjen bleve tagne under Overveielse den 1ste Novbr., og flere Taler bleve holdte deels for deels imod dette af de svenske Kommissairer gjorte Forslag; men ved 57 mod 21 Stemmer antog Storthinget, at den Beslutning, som forhen var tagen angaaende den 25de og 26de §, kunde forandres, og med samme Pluralitet vedtoges derefter, at de svenske Kommissairers Forslag med Hensyn til disse Paragrapher bifaldtes.

I den 23de § havde Kommissairerne udeladt den sidste Bestemmelse: „Ingen personlige eller blandede arvelige Forrettigheder maa tilstaaes Noget for Fremtiden.“ I Anledning af denne Udeladelse gjorde Committeeen de svenske Kommissairer det Spørgsmaal: „Af hvilken Aarsag Forslagets 23de § har udeladt en Deel af Grundlovens Bestemmelser, og om denne Udeladelse ansees saa nødvendig, at Foreningen uden den ei kan komme i Stand, om dette end ellers kunde blive Tilfældet?“ — Dertil svarede Kommissairerne, „at Grunden til den omhandlede Udeladelse er, at da Kongen af Sverige altid har udøvet den Ret at meddele Adelskab som et blot Middel til at belønne Fortjenester, saa vilde det have været upassende, om han i et Forslag, der fra hans Side blev gjort til den norske Nation, havde frasagt sig denne Ret, da det i saa Fald kunde synes, som om han ikke vilde lønne Fortjenester i Norge. Men naar det er Nationens Ønske, at Udeladelsen skal finde Sted, kan der fra Kongens Side Intet være derimod.“ Paragraphen blev saaledes formet, som den befandtes i den paa Eidsvold antagne Constitution, og Bestemmelserne med Hensyn

til den nu i Landet værende Adel toges paa et følgende Storthing.

En alvorlig og langvarig Debat fandt Sted om Kongens Ret til Naturalisation, som de svenske Kommissairer i den 82de § havde foreslaaet. Denne lød i det svenske Udkast saaledes:

„Til Embeder i Staten skulle udnævnes de norske Borgere, som bekjende sig til den evangelisk-lutherske Religion, have svoret Kongen og Constitutionen Troskab, og tale Landets Sprog. Som Følge af Kongeriget Norges Forening med Sverige skal Kongen foreslaae begge Rigers Repræsentanter ved deres næste Sammenkomst en Lov til Antagelse om Billaarene for gjensidig Borgerret for Nordmænd og Svenske. Imidlertid skal det beroe paa Kongen ved enkelte Tilfælde, hvor han finder det særdeles nødvendigt, at ansætte norske Embedsmænd i Sverige, og svenske i Norge, dog saaledes at til Præster og Dommer-Embeder alene kunne udnævnes Indfødte. Til Lærere ved Universitetet og de lærde Skoler, til Læger og til Konsuler paa fremmede Steder kunne Udlændinge beskikkes. Ingen maa beskikkes til Stiftamtmand eller beklæde de Embeder, som i § 22 ere nævnte, førend han er 30 Aar gammel, og Ingen beskikkes til Magistratsperson, Underdommer eller Foged, førend han er 25 Aar gammel.“

Det var vistnok fornemmeligen Kronprindsens Frygt — der ved senere Leiligheder viiste sig tydeligere — for at det norske Storthing af gammel Kjærlighed for det danske Dynasti, og især for Christian Frederik, skulde naturalisere danske Mænd, og forstyrre den imellem den skandinaviske Halvøes Riger tilveiebragte Forening, der gav dette Forslag sin Form. Men vi have ovenfor anført Beviser nok paa, hvor lidet denne Frygt

var grundet, ligesom den ingenlunde af Erfaring er bekræftet. Større Marsag maatte vel Norges Storting have til Frygt for svenske Embedsmænds Valg til norske Embeder, dels formedelsst Exempler, hentede fra Erfaringer, der vare gjorte under den forrige, nu opløste, Forening, dels formedelsst den Ullighed, som uagtet den lykkelige tilveiebragte Forening, finder Sted mellem begge de forenede Staters Organisation og indvortes Forhold. Begge Stater have deres gjensidige Fordele og Mangler, og de første vilde ikke forbedres, de sidste ikke afhjælpes ved en nyere Forening end den, der nu finder Sted mellem Sverige og Norge.

Mogsfeldt aabnede Debatte om denne §. Han ansaa det for utvivlsomt, at det var enhver af Repræsentanternes Pligt at arbejde paa, at Foreningen, naar den blev besluttet, blev fast og varig. Lige Rettigheder og Fordele for begge Nationer bør være Hovedprincippet. Men derhos kunde man ikke tabe Nationalmeningen af Sigte. „Naar den største Deel af Nationen har Uret, har den Ret.“ Det var ei nok, at man har Rimelighed for, at Retten til at vælge Embedsmænd ei af Regenten vorder misbrugt, det er Constitutionens Sag at sørge for, at den ei kan misbruges. Da Nationen nu — være sig af hvilken som helst Grund — havde Mistro til de Svenske, hvorfor skulde man da tilstede dem Adgang til Embeder uden Stortingets Samtykke? — Det vilde være liden Gæde for Nationen, dersom Haabet om Forfremmelse, eller Gæstgæst og Udelsskab, loffede Nordmænd til Sverige, ligesom man og var berettiget til at troe, at de Svenske ei gjerne see Nordmænd forfremmede i Sverige. Tiden til at prøve paa at blande Nationerne var endnu vist ikke forhaanden. Findes dette engang tjenligt, saa staaer det jo i begge Nationers Magt at enes om

en Lov til denne Hensigt. Han foreslog saaledes, at den Eidsvoldske Grundlovs Bestemmelser i Henseende til denne Gjenstand skulde blive uforandrede.

I samme Tone talende Sarg, Jørgen Møll, Sørensen og Eodemann — den sidste i stærkere Udtryk end de Øvrige. „Kongen kan — sagde han — naar han og ikke Stortinget har denne Ret, indsætte i Norge svenske Generaler o. s. v.; om han saa vil kan han give os svenske Bisper, ja Klokkere. Han kan give os Svenske til Amtmænd, Stiftamtmand og andre civile Embedsmænd. Kongen kan, siger jeg, om han vil. Hvad er os Borgen for, at han ikke vil? Det lader sig tænke, at en mod Norge ikke vel intentioneret Konge sidder paa de forenede Nigers Trone; thi Fyrsterne have Lidensflaber som andre Menneſker. Denne Ene kan bringe Nationen til Fortvivlelse ved at underlægge den svenske Embedsmænd. Han kan tilintetgjøre sin Formands Bestræbelser for at stifte Enighed og Benskab imellem Nordmænd og Svenske, og hvem har da Nationen at anklage for Norges Vanære? Os, som nu sidde her i Dag paa Stortingets Bænke, os, Nigets Mænd, der uden Nødvendighed opgive Nationens Rettigheder. — Brødre! disse Ting bør ei saa at være.“

Da Botingen efter Nabneopraab foretoges, befandtes 70 Stemmer mod 7 at have bestemt, at de Paragrapher i Grundloven, som angaae Indfødsretten og Naturalisationen, skulde forblive uforandrede saaledes som de i den paa Eidsvold antagne Grundlov vare indførte.

Med denne Beslutning vare imidlertid de svenske Kommissairer ikke tilfredse, og androge paa at den i 83de § indeholdte Bestemmelse, der giver Stortinget Naturalisations-Ret, maatte udgaae. Da Stemmerne herom ved foretagen Boting

vare lige deelte, beslattedes ved Pluralitet, at denne Sag efter Reglementet skulde udsættes i 2 Dage, og da igjen foretages til ny Votering. Sagen blev saaledes under 2den November igjen foretagen, og da blev af flere Talere Stortingets Ret til Naturalisation forsvaret, og ved Pluralitet antaget; og nu vægrede de svenske Kommissairer sig ikke længere ved at antage Stortingets Beslutning.

Om flere andre Forslag, som af de svenske Kommissairer, og af Stortingets Medlemmer, vare gjorte til Forandring i Grundloven, var der meer og mindre vidtloftige Debatter, i hvilken Henseende vi henvise til det overordentlige Storthings Forhandlinger for 1814. Saaledes foreslog Dr. Møller, at det i den 111te § skulde hede: „Norge skal have sit eget Koffardiflag“ istedetfor: „Norge har Ret til at have sit eget Koffardiflag.“ Han paastod, at det var ham udtryffeligen paalagt af hans Committenter, at gjøre denne Paastand med Hensyn til Fragtfarten, som vilde lide naar det norske Flag sammenblandedes med det svenske. Kommissairerne erklærede, at de Intet havde imod at Norge fik sit eget Flag, naar de vilde selv bære de dermed forbundne Udgifter. Imidlertid beholdt Paragraphen sin forrige Form.

Den 26de October blev Stortinget ved en Skrivelse fra Statsraadet underrettet om de svenske Troppers Tilbagemarsch. Skrivelsen lød saaledes:

„Statsraadet skulde ikke undlade ved den hosfoiede Gjenpart tjenstligen at kommunikere Rigets Storting de kongelige svenske Kommissairs Skrivelse af 23de dennes, hvorved Statsraadet underrettes om den begyndte successive Tilbagemarsch af de svenske Tropper.“

Kommisfaiernes Strivelse lod saaledes:
„Hs. Kongelige Høihed har, efterat have erholdt Kundskab om den af Norges Riges Storthing den 20de dennes tagne Beslutning angaaende Kongeriget Norges og Sveriges Forening, i Naade fundet for godt at befale den svenske Krigsmagt til Lands og Vands efterhaanden at bryde op og vende tilbage til Sverige, og er dette Tilbagetog for en stor Deel allerede iværksat.

„Desuden har Hs. K. H., i Følge den Dispositionsret, Hs. M. Keiseren af Rusland har givet ham over de i Holsteen under General Benningfens Kommando staaende Tropper, ladet Ordre afgaae til bemeldte General om successive at forlade nysnævnte Land.

„Som en useilbar Følge af dette forbenter Hs. K. H., at de norske Tropper og Flaader ligeledes hjemforløves og sættes paa Fredsfod.

„Idet Undertegnede have den Ære at tilkjendegive Norges Riges Statsraad dette, maa de tillige anmode om, at Statsraadet vilde behage derom at meddele Storthinget Underretning.

Christiania den 23de Octbr. 1814.

Treogtyvende Capitel.

Da saaledes begge Parter vare enige om de Forandringer, som skulde foregaae i den Eidsvoldske Grundlov i Anledning af Sveriges og Norges Forening, samledes Storthinget den 4de November om Eftermiddagen for at foretage Kongevalg, og da blev Carl den Trettende eenstemmigen valgt til Norges

Konge. Nogle af Forsamlingen tilføiede deres Votum de Grunde, som havde bestemt dem til dette Valg, uagtet de vare traadte ind i Forsamlingen med det Forsæt at stemme mod Foreningen; Andre henpegede paa Foreningens Hensigtsmæssighed, og yttrede store Forhaabninger om et heldigt Udfald deraf; men de Fleste udtrykte Valget med simple Ord 1) — Valget blev derefter ved en Deputation bekjendtgjort Statsraadet og de kongelige Kommissairer, og Stortinget besluttede, at dette Valg ved en Deputation af 7 Medlemmer skulde kundgjøres Hs. M. Kongen af Sverige, eller Hs. K. H. Kronprindsen paa hans Begne, samt at denne Deputation af Præsidenten skulde udvælges. Til at udføre dette Ørende valgtes: Grev Wedel Jarlsberg, Biskop Sørensen, Major Hegermann, Justitsraad Diriks, Konsul Konow, Lehnsmænd Forseth og Gaardbruger Sandvig.

Samme Dag tog ogsaa Stortinget en Bestemmelse med Hensyn til den Takadresse, som Nansen havde foreslaaet. Konsul Konow havde allerede den 3die Novbr. fraskaldt sit Forslag om en Gresstotte og Appanage for den fratrædende Konge Christian Frederik, „formedelsst de Ubehageligheder, som samme i nærværende Tid vilde forvolde.“ I Anledning af Nansens Forslag besluttede Stortinget: „En Erklæring skal udfærdiges til Kong Christian Frederik om, at Nationen antager hans Abdikation paa den norske Krone, hvormod de øvrige Forslag ikke toges til Følge.“

I Mødet den 7de November oplæstes en Indstilling fra Statsraadet saalydende:

1) See Storthingsforhandlingerne Pag. 356 ff.

„Som en Følge af den Statsraadets under Gaars Dato fra Præsidentklubben kommunikerede det overordentlige Storthings Beslutning at vælge Sveriges Konge, Hs. Majestæts Kong Carl den Trettende, til Norges constitutionelle Konge, har Statsraadets under D. D. tilkjendegivet den sig i London opholdende Statsraad, Carsten Anker, at hans Sendelse ved hiin Beslutning maa ansees tilendebragt.

„Men da Statsraadets af private Efterretninger er underrettet om, at bemeldte Statsraad, formodentlig en uafgjort Handelsaffaire, ikke vil kunne vende tilbage til Fædrelandet, med mindre der vorder stillet en Kaution for ham til Beløb af 6—8000 Pd. Sterl., overlader Statsraadets til Præsidentklubbens Overveieelse, hvorvidt det maatte ansees passende — i Betragtning af de Opoffrelser og den Iver, denne Fædrelandets tro Mand har viist i dets Tjeneste — at foreslaae det nu forsamlede Storthings Medlemmer, paa Nationens Begne at indgaae en saadan Kaution, mod Regres i Mandens Eiendomme, naar noget Udlæg heraf skulde flyde, og under Forudsætning af at han derved sættes i Stand til at vende tilbage til de Poster i Fædrelandets indre Bestyrelse, som af den forrige Regjering vare ham overdragne ¹⁾.“

Samme Dag indleveredes til Storthingets Præsidentklub Statsraadets Skrivelse af 4de Novbr., hvori dette anmeldte, at Kommandeur Fasting havde maattet afreise til Frederiksværn, i det vigtige Ørende at stille Uroligheder, som vare udbrudte mellem Matroserne der i Havnen. Ved Fasting's Anseelse blandt

1) Til dette Forslag blev formodentlig intet Hensyn taget, da der om Intet findes i Storthingsforhandlingerne. Han blev ikke igjen ansat som Statsraad, og det var først senere hen, at Regjeringen brugte ham i nogle Kommissioner.

disse, og ved hans fløge Opførsel, dæmpedes imidlertid snart Urolighederne, uden at de havde videre Følger.

Om Eftermiddagen oplæstes den redigerede Deel af Grundloven, og Stortthinget bifaldt, at Grundloven maatte udfærdiges i den saaledes redigerede Form, men at Redaktions-Committeen, som bestod af Sørensskriver Berg, Kammerraad Holst og Landsdommer Nansen, skulde forinden træde sammen med den Afdeling af den store Committee, som konfererer med de svenske Kommissairer, og forelægge disse det redigerede Exemplar af Grundloven, om de i den Anledning havde Noget at erindre.

Doktor Møller, som var stedsse indtil Ængstelighed aarvaagen for at hævde Norge den Hæder, som det tilkom i sine udvortes Forhold til det nye Frænderige, foreslog nu en Til lægs-Paragraph af følgende Indhold: „I alle Forhandlinger og Befalinger, som angaae Kongeriget Norge alene, skal Kongens Titel med Hensyn til dette Rige nævnes først.“ Men da dette Forslag næste Dag kom under Debat, fandt han sig beføiet til at tage det tilbage.

Sodemann, som havde været en af de ivrigste Modstandere mod Norges Forening med Sverige, og i denne Henseende brugt de stærkeste Kraftudtryk, erklærede nu i Anledning af hans misforstaaede Formening om Edens Afslæggelse til Kongen og Constitutionen, „at han med Glæde afslægger Eden til Constitutionen, da han var overbevist om, at den for Fremtiden vilde betrygge hans elskede Fædrelands Frihed og Selvstændighed, og han havde derfor besluttet tilligemed de øvrige Norges hæderlige Mænd at afslægge Eden til Constitutionen og Kongen.“

Da saaledes Nigernes Forening og Carl den Trettendes Udnævnelse til Konge var besluttet, opkaftedes igjen det Spørgsmaal, om Repræsentanten fra Frederikshald nu, da Kongeriget Norge og Sverige vare forenede, kunde tage Sæde i Storthinget og give Stemme? Efterat forskjellige Meninger vare yttrede, blev med 44 Stemmer besluttet, at Frederikshalds Repræsentant, Kjøbmand Hansen, ikke kunde tilstedes Sæde og Stemme paa dette Storthing, førend Kongen af Sverige høitideligen havde antaget Norges Grundlov.

Da Storthingets Afdelinger eenstemmigen havde besluttet, at en Committee skulde udnævnes for at gjennemgaae Overkrigskommissionens Protokoller og Papirer, og meddele Storthinget Rapport om den befalede Undersøgelse hensigtsmæssigen var udført, saa udnævntes nu Medlemmer af denne Committee, og Valget faldt paa Capitaine Ræder, Capitaine Mogfeldt og Sørenskriver Køren.

Den 7de November afreiste Deputationen til Frederikshald for at underrette Kronprindsen om Kongevalget. Den blev ufortøvet indladt til Audience hos Kronprindsen af Sverige, og Deputationens Formand, Grev Wedel, holdt følgende Tale til ham:

„Høibaarne Fyrste, Sveriges og Norges Kronprinds!

Naadigste Herre!

„Kongeriget Norges Storthing har paalagt os den behagelige Pligt at overbringe D. K. H. den Efterretning, at det norske Folks Repræsentanter den 4de Dag i denne Maaned eenstemmigen har valgt og erkjendt som constitutionel Konge Hs. M. Kong Carl den Trettende og Efterkommere, i Overeensstemmelse med Successions-Ordningen af 26de Septbr. 1810.

„Saaledes er da den skandinaviske Halvoes tvende gamle Kongeriger, som Naturens Herre forenede, men som menneskelige Lidenstaber og Fordomme adskilte, atter sammenknyttede med uoploselige Baand, og den lykkelige Tid er kommen, da Nordmænd og Svenske kunne favne hinanden som Brødre, der have en fælles Fader, og da de kunne kappes om at vise denne fælles Fader Lydighed, Troskab og Hengivenhed.

„Denne lykkelige Forening var allerede for Aarhundreder Gjenstand for oplyste Nordmænds og Svenskes Ønsker; men det var Hs. M. Kong Carl den Trettende og hans værdige Søn forbeholdt at fuldføre dette herlige Værk. Nyttet om Hs. Majestæts faderlige Regjering over hans Forfædres Nige, og Gjenlyden af Europas Beundring for Deres Kongelige Høiheds Dyder og Heltebedrifter bortryddede de Hindringer, som ulykkelige Tildragelser have opreist derimod.

„Idet vi høiligen beklage, at Hs. Majestæts Helbred hindrer ham fra, i den strenge Aarstid at glæde sine nye Undersaatter med sin Nærværelse, tillade vi os paa vore Medborgeres og egne Begne at yttre for D. K. H. det oprigtigste Ønske, at De og Deres haabefulde Søn vilde naadigen behage i Norges Hovedstad at modtage Pantet paa det norske Folks usvigelige Troskab og uroffelige Hengivenhed for dets nye Konge og Konge-Øt, og at D. K. H. derved vilde give os Leilighed til nærved at beundre den Fyrste, hvis sjeldne Egenskaber bestemte ham til at bære Norges og Sveriges forenede Kroner, naar Hs. Majestæt, møet af Dage og ledsaget af sine Undersaatters Betsignelse, er gaaet til Hvile ved Siden af sine store Forfædre!“ 1).

1) Denne Tale indeholdt vistnok meer end Pluraliteten af Storthingets Medlemmer og den norske Nation enskede udtrykt, og den

Kronprindsen svarede:

„Mine Herrer!

„Ugjerne bare de Svenske Baaben imod Nordmænd. Krigen var uden Siemed i det Dieblig, da Eders Anfører tilbød at ville overlevere den udøvende Magt i Nationens Hænder. Kongen har ikke villet gjøre sine Rettigheder gjældende. Standhaftig paa den Vei, han havde valgt, ansaa han sig lykfeligere ved at regjere over en fri Nation end over et undertvunget Folk. Han gav Eder derfor Tid til at raadslaae over de vigtige Grundsætninger, hvorpaa Samfundets Frihed og Selvstændighed skulde bygges.

var neppe bleven saaledes, dersom den først var bleven gennemgaaet i Storthinget; men Ordføreren udtrykte oprigtigen den Mening, som han selv havde havt. Den indeholdt faktiskke Omstændigheder, som neppe bekræftes af Historien. Om endog den skandinaviske Halvø af Naturen er forenet, som flere andre Lande, der grænse til hverandre, og hvor der tales eet Sprog, uden at Indbyggerne hylde een Regjering, saa kan det ikke siges, at de vare blevene adskilte ved menneskelige Lidenskaber og Fordomme; thi kun en kortvarig og tilfældig Forening havde fundet Sted mellem dem. Foreningen betragtedes endog dengang tildeels med Uvillie fra norsk Side, og der var kun faa oplyste Nordmænd, der havde ønsket denne Forbindelse, der blev fremtvungen ved et Magtsprog af de store europæiske Magter. Mange meente vel og, at den Hyldest, som allerede forud gaves den nye Konge, var for stærkt udtrykt, og at det var meer Haab og Ønsker, der burde udtrykkes. Men Taler af den Art maa ikke strengt bedømmes efter deres Indhold, ikke tillægges historisk Værd, eller ventes at bære Sandhedens Farve i sin reneeste Betydning. De ere sædvanligen kun Komplimenter, der i en vedtagen Kurial-Stil hydes den ophøiede Stilling, og deres Værd maa bedømmes efter denne Form. Kun dette ville vi antyde ved denne Anmærkning, at Taleren neppe udtrykte den almindelige Stemning i og udenfor Storthinget.

„Jeg kjender den Mand, som har hersket i Stortinget. Om end Feiltagelser i Grundsætninger enkelte Gange viiste sig, sporede jeg dog stedse med Fornøielse Nødelighed i Eders Forsæt. Lader os takke Forsynet, som foreskrev os vore Pligter, og lader os betænke, at vi have fælles Interesse at forsvare, fælles Farer at gjenneingaae, fælles Lykke, fælles Vre at haabe.

„Jeg opfylder gjerne Eders Ønske, og skal i Morgen med min Søn afreise til Christiania.“

Disse faa og simple Ord, som lidet berørte nyligen endte vanskelige Forhold, og kun korteligen omtalte de tilkommende forseilede ikke sin Virkning, og Prindsens venlige Væsen og den Forekommenhed, som han viiste alle Medlemmer af Deputationen uden Undtagelse, indtog dem Alle, og de forlode i en munter Stemning Gemakker, som Nogle med Ængstelse og vemo- dig Følelse af Mødets Hensigt havde betraadt.

Fireogtyvende Capitel.

Da saaledes det store Foreningsværk var fuldbyrdet, og en lykkelig Fred gjorde alle krigeriske Foranstaltninger overflø- dige, gav Kronprindsen Ordre til den svenske Armées Opryk- ten fra norsk Grund og Tilbagemarsch til Sverige. Men for- inden henvendte han under 8de Novbr. følgende Afskedsord til de hjemvendende Krigere:

„Soldater!

„Allerede længe var det skandinaviske Folkesslags Forening Eders, som alle Eders Landsmænds Ønsker. For at naae

dette store Maal have vi grebet til Vaaben. Forsynet har kronet vore Bestræbelser; vore Forhaabninger ere blevne opfyldte. Fra nu af have Svenske og Nordmænd de samme Interesser at forsvare, den samme Ære at understøtte, og den samme Fremtid vil for dem blive Prisen for de samme Dyder. Et af de lykkeligste Dieblis i mit Liv er kommet; det, da jeg i Kongens og Fædrelandets Navn har at udtrykke Eder deres Erkjendtlighed for den Tapperhed, den Krigstugt, og det herlige Forhold, ved hvilket I, idet I viiste Eder Eders Forfædre værdige, have gjort det svenske Navn ligesaa elsket som agtet. Vender tilbage til Eders Arne; medbringer under Udøvelsen af en Borgers fredelige Pligter den samme Kjærlighed til Eders Fædreland, den samme Lydighed mod Lovene, der har udmærket Eder som Krigere, og Eders Konges Bevaagenhed, og Eders Medborgeres Agtelse vil vorde Eders værdige Belønning.“

Den 9de November underrettede Præsidenten Storthingets Medlemmer om, at Kronprindsen vilde ankomme til Christiania samme Aften, og at han Kl. 2 den følgende Dags Eftermiddag vilde møde i Storthinget. Det besluttedes derefter, at Præsidenten alene om Aftenen skulde indfinde sig i Palaiet og complimentere Kronprindsen, men at en af Præsidenten udnævnt Deputation, bestaaende af 12 Medlemmer, skulde næste Dags Formiddag begive sig til Sammes Hotel, for at bringe ham Storthingets Velkomsthilsen.

Den 10de Novbr. indfandt sig Kronprindsen og hans Søn, Hertugen af Södermanland, Prinds Oscar, ledsagede af Norges Statsraad, de svenske Kommissairer med flere Embedsmænd af alle Klasser, i Storthinget, og indledtes af en dertil af Præsidenten udnævnt Deputation. Kronprindsen holdt en

Tale paa fransk, som Prinds Oscar oplæste paa svensk, og hvoraf en norsk Oversættelse blev Præsidenten overleveret af Statsraad Rosenkrantz. Den lød saaledes:

„Gode Herrer og norske Mænd, Præsident og samtlige

Medlemmer af Norges Riges Storting!

„Kongen har opnaaet Maalet for de Ønsker, som han stedse har næret for den skandinaviske Halvøes Lykke og Selvstændighed. Dens tvende Folkslag have affvoret deres lange og ulykkelige Tvistigheder, og herefter skulde de alene kappes i fælles Kjærlighed til deres fælles Fædreland.

„J have medvirket, gode Herrer og norske Mænd! til dette store Formaal, og derved forhvervet Eder hellige Fordringer paa Eders Konges Velbehag og Eders Medborgeres Taknemlighed.

„Den dobbelte Ære var Kongen forbeholden, at see tvende frie Folk utvungen og eenstemmigen at tilbyde ham Kronen. Hos de Svenske gjorde han ikke sin Arveret gjældende, og hos Eder foretrak han de Fordringer, som havde en større Værd for hans Hjerte — de nemlig, som hentedes fra Eders Kjærlighed — fremfor de Rættigheder, som høitidelige Forbund havde forhvervet ham.

„Kongen har altid villet, at Nordmænd og Svenske, lige i Rættigheder, skulde nyde samme Fortrin i Henseende til deres Statsforfatninger, og den nye Grundlov, som J nyligen fælles med Kongen have antaget, skal paa engang tjene til Borgen for Eders Frihed, og Bevæis til Europa paa Eders Konges Agtelse for Eders Rættigheder. Gode Herrer og norske Mænd! J ville svare til den retmæssige Tillid, han sætter til Eder. J ville veilede dette redelige Folk, og efterat J med Nidkjærlighed have opfyldt Lovgiverens Kald, ville J anvende Eders

Kundskaber og Bestræbelser for at gjøre den Regjering elsket, I have oprettet.

„For at berede Midlerne dertil er det meget magtpaaliggende, at oplyse Nationen om dens Tilstand og mulige Forhaabninger; det er nødvendigt, at den ei tilregner sin nye Regjering Ulykker, som denne ikke har forvoldt; det er nødvendigt, at Folket faaer at vide, i hvilken Tilstand Kongen har forefundet Eders Pengevæsen og de offentlige Sagers Bestyrelse, for upartist at bedømme de Forbedringer, som bør blive en naturlig Følge af hans Regjering. I skulle erholde en Proposition angaaende de forberedende Skridt, som i denne Henseende maa gjøres.

„Foreningen mellem Sverige og Norge er grundet paa deres geographiske Belliggenhed, paa begge Folks Nationalcharakterer, paa deres indbyrdes Fordele, og paa den Viisdom, som raader i deres Overveielser — jeg lægger til paa den Kjærlighed, som Begge føle for personlig Frihed, for Eiendomsrettens Hellighed og en repræsentativ Regjeringsform. Vi skulle altid blive tvende forenede og uafhængige Folk. Tilfredse med de Grændser, Naturen har anvist os, og overbeviiste om den store Sandhed, at udover disse Grændser ei for os gives noget virkeligt Gode, skal vor Statskære blive, aldrig at begynde en Krig, men at bevare den gode Forstaaelse, som nu finder Sted med alle Magter.

„Da Forsynet saaledes har indsluttet vor Lykzalighed og vore Pligter indenfor den samme Kreds, tager jeg ikke i Betænkning for Verdens Dine at aflægge det Løfte, at aldrig fremmed Bold skal besmitte Eders Land eller krænke Eders Retligheder.

„Gode Herrer og norske Mænd! Kongen antager Grundloven saaledes, som I derom ere komne overeens med Hs. Majestæts Kommisfaires. Han forbeholder sig at fremsætte til de svenske Stænders Betænkning de Artikler, hvorved Forandringer eller Lempninger i den svenske Grundlov foranlediges.

„Det er i Kongens Navn, at jeg overleverer til Eder, gode Herrer og norske Mænd! Hs. Majestæts Ed, at ville styre og regjere Kongeriget Norge efter dets Constitution og Love, og opfordrer Eder til at aflægge Eders Ed til Kongen.

„Det Forbund, som han har indgaaet med det norske Folk, skal saaledes naae sin endelige Fuldbgyrdelse. Maatte Forsynet, som vaager over Rigernes Skjebne, velsigne denne høitidelige Stund, som for begge Skandinaviens Folkeslag aabner et nyt Tidsrum af Vre og Lyksalighed.

„Jeg skal understøtte Kongens faderlige Omhu for Nordmændenes Vel, og hos min Søn indplante den Kjærlighed og Hengivenhed, jeg føler for dem.

„Midt iblandt Baabnernes Larm, og idet jeg fra Germaniens Marker, i Forening med Sveriges Bundsforvante, gif hen for at modsætte mig det forfærdeligste Tyranni, som nogensinde har trykket Europa, var mit Blik altid fæstet paa denne Stund, som den høieste Belønning for mine Bestræbelser, og den fredelige Palme, som jeg i Dag modtager af et frit Folk, overgaaer i mit Hjerte alle Seierens Laurbær.

„Jeg gjentager for Eder, gode Herrer og norske Mænd! Forsikringen om mine ligesaa levende som oprigtige Følelser.”

Kronprindsen overleverede derpaa til Stortingets Præsident Kong Carl den Trettendes skriftlige constitutionelle Ed, saalydende:

„Jeg lover og sværger, at ville regjere Kongeriget Norge i Overensstemmelse med dets Constitution og Love, saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord! Carl.“

Efter Præsidentens Opfordring med følgende Ord:

„Medbrødre, ærede Medlemmer af Norges overordentlige Storting! Lader os høitideligen sværge Constitutionen og Kongen Troskab“ aflagde samtlige Stortingets Medlemmer den Sed, at vise Constitutionen og Kongen Troskab og Lydighed i følgende Udtryk:

„Jeg lover og sværger, at vise Constitutionen og Kongen Troskab og Lydighed, saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord!“

Præsidenten sluttede Aften med følgende Tale:

„Een er aflagt, et helligt uopløseligt Baand er knyttet mellem Norge og Sverige. Begge disse Riger staae nu ved Siden af hinanden, hvert støttende sig paa sin særskilte Grundlov, hvis nøiagtige Overholdelse vil sikke deres Uafhængighed.

„Naar Tvillingrigets fælles Konge med Wiisdom vælger, og med Opmærksomhed hører sit Raad, aldrig adskiller det ene Riges Interesse fra det andets, og aldrig glemmer, at begge ere Sødsfende, der have lige Krav paa hans Omhu, naar Begges Sønner paa Land og Hav kunne mødes som kjærlige Brødre, naar Norsk og Svensk aldrig tabe af Sigte, at det ene Riges Hæder er det andets, og at kun fælles Bestræbelser og Opoffrelser give fælles Fordeel og Sikkerhed, da vil Foreningen staae til sildigste Slægter, da vil den Dag, paa hvilket Baandet knyttedes, blive en Festsdag for Efterkommerne, da vil andre Nationer med Misundelse see ned til Nordens lykkelige Halvøe. Dette venter, dette haaber den norske Na-

tion af sin valgte Konges og hans Efterkommeres Wiisdom, og af den svenske Nations Brodersind, ligesom den selv redeligen vil bidrage dertil."

Derfter forlod Kronprindsen med sin Suite Storthings salen, og aldrig har vel nogen Forsamling følt sig høitideligere stemt ved Forhandlinger af den Art, end de Mænd, som da fyldte den.

Den 12te Novbr. blev Hegermanns Forslag om, „i en Adresse at ansøge Hs. M. Kongen om at udnævne Hs. K. H. Kronprindsen til Vicekonge i Norge og Chef for et gebovent Regiment", behandlet. Storthinget bifaldt Forslaget og besluttede, at det skulde overdrages Præsidenten at forfatte en Ansøgning, hvis Koncept skulde forelægges Storthinget førend den udfærdigedes.

Da forskjellige Forslag vare indkomne til Storthinget fra Flere af dets Medlemmer, blev det efter et Forslag fra Justitsraad Diriks bestemt, at en Committee skulde nedsættes, som havde at gjennemgaae alle de Forslag, der i Anledning af forskjellige Gjenstande vare indkomne og endnu uafgjorte, for at afgive Betænkning derover til Storthinget. Til Medlemmer af denne Committee udnævnedes Konow, Holter, Diriks, Stoltenberg, Hegermann og Grev Wedel. Tiden til at indlevere videre Forslag til denne Committee indskrænkedes efter Sibberns Forslag til den paafølgende Tirsdag.

Den 14de Novbr. besluttedes, at Kronprindsen ved en Deputation af 5 Medlemmer skulde forespørges, om han paa Kongens Begne og til Landalmuens Beroligelse vilde give Løfte om, at ingen Bærnepligtig, der er over 25 Aar, skulde blive udkommanderet inden næste Storthings Afholdelse. Samme Dag behandledes et af Steensstrup anmeldt Forslag, hvortil senere

indkom et fra Provst Hergberg, om at udsætte næste Storthings Afholdelse til medio Juni 1815. Dette Forslag blev i et senere Møde den 23de Novbr. bifaldt, og ved Pluralitet beslattedes: „Næste ordentlige Storthing skal begynde sine Forhandlinger den første Søndag i Juli Maaned næstkommende Mar 1815.“ Tillige bestemtes, at Præsidentklubet ved Strivelse til Lov-Committeen, Finants-Committeen og Børnepligts-Committeen skulde indhente Betænkning om, hvorvidt disse Committeeer vare istand til, senest inden Juli Maaned næste Mar, at forelægge Storthinget deres Arbejder enten i det Hele eller for en Deel.

Samme Dag kommunikeredes Storthinget, at Kronprindsen paa Hs. M. Kongens Vegne havde udnævnt Hs. Excellence, Rigets Herre, Feltmarskalk Essen til at indtræde i Statsraadet som Statholder, og at han som saadan havde fremlagt skriftlig Sed til Kongen og Constitutionen.

Fra Kronprindsen overbragte Statsraad Rosenkrantz en kongelig Proposition om Nedsættelsen af en Committee, bestaaende af 12 Medlemmer, fordeelte i 3 Sektioner, nemlig een for Finantserne, een for det Militaire og een for den indvortes Oekonomi, hvilken Committee skulde indtil næste Storthing sysselsætte sig med en fuldstændig Undersøgelse om Rigets nærværende Tilstand, samt med at udarbejde et Forslag til de Forholdsregler og Anordninger, som i hver af dens Grene passende kunde vedtages. Til denne Committee skulde det og overdrages at holde Kontrol over Myntvæsenet. Derhos skulde Committeeen, naar Statsudgifterne indtil næste Storthing ere reglerede og Fonds dertil anviste, erholde en passende Instrux ei alene i Henseende til de nødvendige Grændser for Seddelmassens videre Forøgelse, men og saavidt muligt foranstalte en suc-

cessiv Inddragelse deraf, og for imidlertid at holde Pengene i den Værdi, som Nationens Garanti og de anviste Hypotheker med Nette bør forskaffe samme ¹⁾).

Blandt de Forhandlinger, som i den øvrige Deel af dette Storthingsmøde bleve foretagne, vare de Beslutninger, som toges i Anledning af den Deputation, som affendtes til Kronprindsen for at erfare, naar de svenske Tropper kunde beordres at forlade Fæstningerne Frederikstad og Frederiksteen. Deputationen indleverede gennem sin Formand, Capitaine Mogsfeldt, sin Beretning om Udfaldet af sit Orend, saalydende:

„Undertegnede Deputation begav sig i Gaar i Følge Storthingets Befaling til Hs. K. H. Kronprindsen, for at blive underrettet om der var taget nogen Bestemmelse i Henseende til hvad Tid de svenske Tropper kunde ventes at forlade Fæstningerne Frederikstad og Frederiksteen. Hs. K. H. erklærede i den Anledning, at han vilde gjøre Forestilling til Hs. M. Kongen om, at disse Tropper maatte rykke bort, saasnart Eden var afslagt paa de forskjellige Steder i Landet, at han Intet hellere ønskede, end strax at lade bemeldte Tropper gaae bort, men at der endnu var en Mængde svære Kanoner, samt en heel Deel Krigsfornødenheder, ja indtil 2 Millioners Værdi, Sverige tilhørende, i bemeldte Fæstninger, hvilke Ting paa denne Aarets Tid ei kunde vel blive borttransporterede; men bestemt kunde han love, at de svenske Garnisoner ganske skulle have forladt Fæstningerne den 1ste Juli, da, som Kronprindsen formodede, næste Storthing skulde holdes; — og at der mod den Tid maaskee neppe vilde være meer end et Par Kompagnier tilbage, da Tropperne efterhaanden som det bliver muligt skulde trække bort.

1) Propositionen findes in extenso i Bilag No. 15.

Hs. K. H. Kronprindsen bad Deputationen gjøre Stortinget opmærksom paa, at hans Grund for at beholde Tropperne endnu en Tid i Fæstningerne ingenlunde kan være Mistillid til Nationen, da bemeldte Tropper ei kunde svare til nogen Hensigt i saa Henseende, saasom det Hele kun er 1100 Mand, nemlig 400 Mand paa Frederiksteen og 700 Mand i Frederikstad."

I den Anledning yttrede Jørgen Nall, som ogsaa havde været Medlem af Deputationen, og længe havde underholdt sig med Kronprindsen, at dette Kronprindsens Svar vel ikke kunde synes tilfredsstillende, men da han tillige havde yttret, at en Kommando var af ham bleven betroet en norsk Officeer, kunde han maaskee lade sig bevæge til at indvilge, at Frederiksteens og Frederikstads Fæstninger sættes under hans Kommando, og de svenske Tropper bleve hjemsendte, samt at de svenske Krigsforraad sættes under denne norske Officeers eller Krigskommissionens Baretægt. — Stortinget hestede imidlertid sin særdeles Opmærksomhed paa denne Sag, fordi det troede ikke at kunne gjøre nok for at befrie Fæstningerne fra disse Garnisoner, og saaledes opfylde et almindeligt Nationalønske.

Committeen gennemgik saaledes paany Sagen, og indgav under 19de November en fornyet Indstilling, hvori det fremsatte følgende Forslag:

„Committeen troer — siger den deri — at indsee, at Fæstningerne Frederiksteen og Frederikshald, især paa denne Værets Tid, saare vanskeligen ville kunne ryddiggjøres og tilbageleveres før Februari Maaned 1815. Naar Hs. K. H. for en til ham i den Anledning paany affendt Deputation naadigst behager at give den Forsikkring, at tidtmeldte Fæstninger igjen skulle overleveres til Besættelse af norske Tropper til ovennævnte Tid, holder Committeen for at Stortinget, saavel paa sine egne

som Committenters Begne, kan ansee Constitutionen efterlevet. Skulde Hs. K. H. ikke kunne meddele en saadan Forsikkring, hober den at indstille, at den Deputation, som afgaaer til Stockholm, maatte til Hs. M. Kongen medbringe Storthingets kraftige Andragende i denne Nationalsag."

Da dette bifaldtes, blev en ny Deputation sendt til Kronprindsen, og blev strax indladt til Audience. Den foredrog derpaa for Hs. K. H. at, da Grundloven udtrykkeligen bestemte, at ingen svenske Tropper maatte være stationerede i Norge i Fredstider, saa ansaa Storthinget det for sin Pligt at anmode Hs. K. H. om, at det maatte blive befaleet de svenske Tropper at forlade de besatte Fæstninger snarest muligt. Tillige yttredes, at Storthinget troede, at dette kunde bestemmes til Udgangen af Februari Maaned, eftersom Eden til den Tid sikkert kan være aflagt af samtlige Tropper og Embedsmænd, ligesom de til denne Tid ikke bortførte Magasiner kunde under svenske Kommissairers Tilsyn indtil Videre forblive i Fæstningerne, endsskjønt de svenske Tropper forlode samme.

Hs. K. H. behagede derpaa i meget naadige Udtryk i det væsentlige at tilkjendegive Deputationen, at Mistro ingenlunde var Marsag til det Ønske at beholde Fæstningerne til Juli Maaned; at han for sin Person allerede var overbevist om den norske Nations Oprigtighed; at Kongen attraaer altid at behandle Norge og Sverige lige, og at vise, at det ene Rige er ham ligesaa kjær som det andet; samt at han er overbevist om, at denne Regels Udøvelse er den sikreste Borgen for Foreningens Varighed og Held. Men Kronprindsen er for nærværende Tid, saa gjerne han end vilde det, ei istand til at opfylde Storthingets Begjæring uden Kongens Indvilgning, eftersom han alt har anmeldt at, efter Overenskomst med Kommis-

sairerne og Stortinget, skulde disse Fæstninger forblive besatte af svenske Tropper. Hs. K. H. bad derfor Stortinget om, at den til Stockholm afgaaede Deputation maatte forebringe for Hs. M. Kongen denne Stortingets Begjæring, og forsikrede derhos, at han selv vilde sætte sig i Spidsen for denne Deputation og understøtte den med sin Forsikring om det norske Folks Oprigtighed, hvorefter Hs. K. H. aldeles ikke betvivlede, at jo Fæstningerne vilde blive tilbageleverede langt hurtigere, end Stortinget maaskee selv kunde vente.”

Derpaa besluttede Stortinget eenstemmigen:

„Det skal være Pligt for den Deputation, som afgaaer til Stockholm, mundtlig at andrage for Hs. M. Kongen paa Stortingets Begne, og som dets Fordring i den norske Nations Navn, i Overensstemmelse med Grundloven, at Hs. M. vilde give et positivt Løfte om at hjemdrage de i Fæstningerne Frederikstad og Frederiksteen liggende svenske Tropper inden Februari Maanedes Udgang næste Aar.” — Derhos besluttedes, at samme Deputation ved Tilbagekomsten skulde meddele den i Norge værende øverste executive Magt Hs. M. Kongens Svar paa Stortingets forskjellige Andragender i denne Anledning, paa det at disse kunde blive offentlig bekjendtgjorte.

Saaledes lykkedes det Stortingets Fasthed og Harvaagenhed for Alt, hvad der angik Fædrelandets Gavn og Ære, ogsaa i denne Henseende at bevirke et heldigt Resultat. — Da Deputationen ved sin Ankomst til Stockholm foredrog Kongen af Sverige Stortingets Anmodning, understøttedes dette troligen af Kronprindsen, og Kongen lovede, at de svenske Garnisoner i hine Fæstninger skulde, saasnart Efterretning til Hs. M. var indløben, at de norske militaire og civile Embedsmænd havde af-

lagt deres Eed til Constitutionen, ufortøvet kaldes tilbage til Sverige, og alle Tropper i al Fald have forladt Norge inden Februari Maanedes Udgang 1815, hvilket ogsaa skede.

Præsidenten forelæste i dette Møde det af ham forfattede Udkast til Ansøgning om Kronprindsens Bestikkelse til Vicekonge i Norge og Udnævnelse til Chef for et gebovent Regiment. Den lød saaledes:

„Til Kongen!

„I flere Aarhundreder har Norge været forenet med Danmark under fælles Konger, der stedse have resideret i Danmarks Hovedstad. Norges affides Beliggenhed, og dets Udskillelse fra Danmark, saavel ved Havet, som ved en betydelig Strækning af et fremmed Nige, har forarsaget, at Kongerne sjældent have besøgt Landet, og aldrig haft stadigt Ophold sammesteds. At Norge derved har savnet alle de Fordele, som ere en Følge af Kongernes Ophold i Niget og deres nøie Bekjendtskab med samme, er en unægtelig Sandhed. Formeligen løst fra sin Forbindelse med Danmark, har Norge constitueret sig til et selvstændigt Nige, og derefter ved dets Repræsentanter besluttet en stedsevarende Forening med Sverige under en fælles Konge. Af denne Forening haaber Niget de meest velgjørende Virkninger for Fremtiden. Det var Deres Majestæts Wiisdom forbeholdt at bevirke Foreningen, og det er i Følge Deres Majestæts Forslag, at Grundloven bestemmer, at Kronprindsen eller hans ældste Søn kan være Vicekonge i Norge. Deres Majestæt har naadigen behaget at sende til os Deres dyrebare Søn, Nigernes Kronprinds. Vi ere blevene overbeviste om Sammes opbøiede Tænkemaade, hans redelige Sindelag og udmærkede Talenter. Vi kunne saaledes ei andet end ønske hans længere Ophold iblandt os, for at han kunde blive nøiere bekjendt med

Landet og dets Indretninger, samt derefter ordne og fastsætte det Fornødne, saavel i Henseende til det Civile som til det Militaire. Den norske Nation vil ansee det som det højeste Beviis paa D. M.s Velvillie og faderlige Omsorg for Norges Vel, om det maatte behage D. M. at udnævne Hs. K. H. Kronprindsen til Vicekonge i Norge, og tillige til Chef for et af dets gevorbne Regimenter, og derom vove vi paa det indstændigste at ansøge Deres Majestæt.

Christiania, i Norges overordentlige Storthing, den 20de Novbr. 1814.

Christie.

Paa samtlige Repræsentanters Begne."

Ligeledes oplæste Præsidenten et latinsk Digt, som var forfattet af Professor Olsson i Anledning af Nigernes Forening, med en Oversættelse deraf. Gjennem Præsidenten tilsendtes Professorens et Taksigelsesbrev for hans Opmærksomhed.

Blandt de Ansøgninger, som i en Adresse skulde forelægges Kongen, var ogsaa den, at Hs. Majestæts Medvirkning skulde ansøges til at skaffe norske Skibseiere Erstatning for de norske Skibe og Ladninger, der efter den engelske Regjerings Foranstaltning bleve lagte under Beslag i England, førend Krigen mellem England og Danmark i Maret 1807 udbrød, hvilke Eiendomme senere solgtes, og Værdien deraf deponeredes i Englands Statskasse. Den samme Erstatning skulde søges for de norske Skibe, som i Maret 1808 bleve bragte fra portugisiske og spanske Havne til England, og der solgte. — Ogsaa denne Ansøgning blev overleveret af hiin Deputation, og Kongen lovede den kraftigste Medvirkning, men uden noget heldigt Udfald. Sagen har ofte siden paa flere Maader været paany

optagen, men den engelske Regjering har ikke villet beqvemme sig til denne Erstatning for Fremmede, og har indskrænket sig til at erstatte det Tab, som deres egne Undersaatter paa den Maade havde lidt. Nordmændene fik ingen Erstatning for disse under Freden tilbageholdte Eiendomme, ligesaa lidet som for dem, der vare bortførte fra et Land, med hvilket Norge ingen Krig havde ¹⁾).

Der var i den Tid megen Tale om Lieutenant Schwarz's Forviisning fra Norge, der almindeligen troedes foranstaltet af den svenske Regjering, der i saa Henseende ansaaes for at have overskredet sin Myndighed. Men den constituerede Politimester oplyste, at Schwarz's Afreise var frivillig, ligesom det var naturligt, at han fulgte Prinds Christian Frederik, hvis Adjutant han var. Paa samme Tid omtrent forlod Amtmanden i Laurvig, Lowzow, Riget, og der var i Odelsthinget 1816 Tale om at kalde Statsminister Anker, Statsraaderne Krogh og Møhsfeldt, der ansaaes for ikke at have modsat sig den præsumerede Forviisningsbeslutning til Ansvar. Men det oplystes, at Lowzow havde forladt Landet deels efter sin Konges Befaling, deels formedelst Chikaner, som vare gjorte ham i Laurvig. Den svenske Regjering havde vistnok en, i sig selv ugrundet, Mistanke til de danske Embedsmænd, som de frygtede for vilde lede Folkets Tanker tilbage til den gamle Forbindelse, men den var derhos — og vissefælgelig ikke mindst i Foreningens Begyndelse — meget omhyggelig for at undgaae Alt, hvad der kunde støde Nationen og sigte til at overtræde den erektive Magts Grændser. De danskfødte Embedsmænd stode derhos sædvanligen

1) Det forekommer Forfatteren, at han har hørt tale om en enkelt Erstatning af sidste Art.

ikke tilbage for norffødte i Beviser paa et Norge hengivent Sind; men slige Meningsyttringer vare en Gjentlang af en gammel Nationaluvillie mod vor svenske Nabo og en Mistillid til hans Hensigter, og det varede længe inden denne hendsøde blandt vore Fjælde.

Fra de forskjellige nedsatte Committeeer, Finants-, Lov- og Børnepligts-Committeen, indkom en Beretning om, hvorvidt de kunde blive færdige til Februar Maaned med deres Indberetninger og Indstillinger. Alle erklærede det for umuligt til den Tid at blive færdige. Finantscommitteeen yttrede, at den endnu var langt fra at være kommen i Besiddelse af de fornødne Oplysninger; men meente, at den i Midten af Sommeren vilde faae tilendebragt sine Forhandlinger. Lovcommitteeen gjorde opmærksom paa de Hindringer, som vare lagte for dens Virksomhed ved nogle af dens Medlemmers Valg til Stortinget, fremdeles paa Arbeidets Vanskelighed og Vidtløftighed, og den gav intet Haab om at kunne forelægge Stortinget noget Forslag til en ny almindelig Civil- og Kriminal-Lov førend paa andet ordentlige Storting. Børnepligtscommitteeen ansaa det aldeles nødvendigt, at dens Forhandlinger og Forslag ikke affordredes den førend Slutningen af Juni Maaned. Disse Indberetninger begrundede den før omhandlede Udsættelse. Til Medlemmer af den Deputation, som skulde afgaae til Stockholm, udnævnedes Sørenskriver Christie som Formand, Gaardbruger Næs, Doktor Neumann, Gaardbruger Nordgaard, Præsten Abel, Major Hegermann og Næsøesfor Hagerup. Da Abel fik Sygdomsforsald, valgtes i hans Sted Etatsraad Knudzon.

Femogtyvende Capitel.

De vigtigste Forhandlinger, som i Odelsthinget ved dette Storting bleve foretagne, vare Undersøgelsen om de Misligheder, som havde fundet Sted under den i afvigte Sommer med Sverige førte Krig. Hvad der iøvrigt ved dette Storting afhandlede, angik en Gjenstand, hvis Afgjørelse hørte under det samlede Storting. Men dersom nogen Anklage over noget Statsraads Medlem blev gjort, maatte denne afgjøres ved en Rigsret, og denne af Odelsthinget beslattes. Odelsthinget satte sig i denne Anledning i Forbindelse med den nedsatte Undersøgelseskommission, i hvilken Henseende henvises til Stortingsforhandlingerne selv, og vi indskrænke os til at anføre Resultatet. Odelsthinget tog saaledes under 22de Novbr. en Beslutning af følgende Indhold:

„Odelsthinget finder ikke nogen Grund til at paaanke Statsraad Rosenkrantz's, Sommerhjelm's, Colletts og Malls Forhold i Anledning af hvad, som er passeret i Statsraadet om og ved Afslutningen af Konventionen til Mosø, da de have gjort deres Pligt.

„Foranlediget af de indkomne Oplysninger dekretterer Odelsthinget, at Statsraad Harthausen, for sin Opførsel som Statsraad ved Ventilationen i Statsraadet angaaende den sluttede Vaabenstilstand og Konvention, og med Hensyn paa de der af lagte, og efter de indkomne Udskrifter af Statsraadets Protokoller af ham selv derefter tildeels erkjendte urigtige Beretninger, som synes at have motiveret for en Deel Statsraadets Beslutninger ¹⁾, skal sættes under Tiltale for Rigsretten.“

1) Vi have evenfor seet hvad der fornemmeligen fremledte Vaabenstilstanden og Konventionen paa Mosø.

Dette Dekret blev tilmeldt Præsidenten i Lagthinget, paa det han, som Præsident i Rigsretten, kunde foranstalte det i Følge deraf Fornødne.

Ved den følgende Dags Beslutning tilføiedes efter Weidemanns Forslag: „Det skal indstilles til den executive Magt, om den ikke finder det passende, paa en lovlig Maade at lade undersøge, hvorvidt de Indberetninger, som Kommissariatskommissionen under sidste Felttog har tilstillet Kongen om Magasinsbeholdningerne fra 1ste Juni d. A. og indtil Konventionen paa Moss blev afsluttet, medføre Sandhed, og, saafremt de findes urigtige, at lade dem, som have underskrevet dem, dømmes for deres Handlinger, om de end ved at være undkomne fra Riget skulde undgaae Dommens Eksekution.

Denne Beslutning skal tilstilles Lagthinget, og i Skrivelse til samme tillige anføres de Grunde, som have motiveret samme, nemlig de forskellige hinanden modstridende Beretninger, som Generallieutenant Harthausen har givet i Statsraadet den 8de, 9de og 10de August.”

I Lagthinget bleve disse Odelsthingets Beslutninger tagne under Overveielse den 24de og 25de Novbr., men efterat Lagthinget havde haft en Konference med Højesteret, oplæstes det Spørgsmaal, om Rigsretten nu kunde constituere sig, eller den skal udsættes til næste Storting. I denne Anledning remitteredes Sagen til Odelsthinget, men dette vedblev sin forrige Beslutning, og overlod Rigsretten at afgjøre, hvorvidt det var muligt at fremme Sagen, da dette var en Dvælsion, hvis Afgjørelse ligger udenfor Odelsthingets Kompetence. — Der vare vistnok flere Medlemmer af Lagthinget som ogsaa vare ivrige paa, strax at faae Rigsretten imod Harthausen i Gang; men Flere erklærede sig derimod. Møjsfeldt ansaa det især for be-

tænkeligt at sætte en saa vigtig Ret, der havde en saa ubetinget Magt til at afgjøre Bedkommendes Skjebne, i Birkfomhed, medens Gemytterne endnu vare saa oprørte, og bemærkede derhos, at dette Storthings Repræsentanter ikke vare valgte for 3 Aar, men kun specielt til et overordentligt Storthing, og vare altsaa, naar dette var hævet, ikke længer Repræsentanter, ikke heller kunde som Saadanne sidde i Retten. Til disse Grunde føiedes ogsaa: at Rigsretten ingen Instrux eller Reglement havde, og at ikke alle Høiesteretsmedlemmer vare ankomne og Høiesteret saaledes ei fuldtallig, ligesom Nogle af Lagthingets Medlemmer vare udnævnte til Embedsposter, som gjorde det umuligt for dem at kunne beskæde Rigsretten som Medlemmer. Det besluttedes vel saaledes af Odelsthinget, at Harthausen skulde sættes under Rigsret, men Rigsrettens Afholdelse udsattes til næste Storthing.

I Anledning af Regjeringens Forestilling om Nødvendigheden af at forsyne Statskassen med de fornødne Midler til Statsudgifternes Bestridelser toges med Pluralitet følgende Beslutning:

„Regjeringen hemyndiges til at reise et Laan, eftersom fornødent gjøres, til Statens Udgifter paa 2 Millioner Rigsbankdaler N. B. Dette Laan skal besørges optaget inden Riget; men forsaavidt dette skeer, maa Forskrivningerne ei lyde paa høiere Renter af Kapitalen end i det Høieste 6 pCt. om Aaret. Forsaavidt dette Laan ikke inden Riget kan erholdes, skal Regjeringen være berettiget til at optage samme uden Riget. Naar og forsaavidt Laanet optages uden Riget, overlades det til Regjeringen at bestemme og betinge Renternes Størrelse.

„Indtil næste ordentlige Storthing fatter sin Bestemmelse, maa ikke flere Papiirpenge fabrikeres end de navnlig af Rigsforsamlingen paa Eidsvold bestemte 14 Millioner N. B.

„Ved en senere Beslutning overdrages det den erekutive Magt at give den samlede Committee for Finantserne Instrux med Hensyn til Seddelmassens mulige Inddragelse.”

Det besluttedes, at Christiania Magistrat skulde gjennem Præsidenten tilskrives en Takadresse, hvori Christianias Indbyggere skulde takkes for deres Velvillie mod Storthingets Medlemmer under deres Ophold i Staden. Lillige skulde Stads-hauptmanden, Christiania Borgervæbning og frivillige Jægere paa samme Maade bevidnes Storthingets Tak og Erkjendtlighed for den usfortrødne Besørgelse af Dagterne ved Storthinget.

Efterat Præsidenten og Sekretairen paa Anmodning af Vicepræsidenten, Justitsraad Diriks, havde været Sæde, og Vicepræsidenten og Vicesekretairen havde indtaget deres Plads, oplæste Diriks en af ham, efter Storthingets Beslutning forfattet Takadresse til Præsidenten, Sørenskriver Christie, og Sekretairen, Sørenskriver Weidemann. Storthinget vedtog eenstemmigen disse Addresser, og besluttede at de næstfølgende Dag skulde blive Præsidenten og Sekretairen overleverede her i Storthinget.

Da Lagthingets Præsident derefter anmeldte, at der fra Lagthinget ikke vilde komme flere Forretninger til Storthinget, udnævnedes Præsidenten en Deputation, som om Eftermiddagen skulde afgaae til Kronprindsen med Efterretning om, at Storthingets Forhandlinger kunde anses afgjorte, og begjære sig tilkjendegivet, naar det maatte behage Kronprindsen at opløse

denne Forsamling, hvilket Kronprindsen berammede til næste Dags Middag.

Den 26de Novbr. sluttedes Storthinget. Kronprindsen opløste Storthinget ved en Tale i det franske Sprog, som af Prinds Oscar oplæstes paa Norsk. Den lod saaledes.

„Gode Herrer og norske Mænd, Præsident og samtlige Medlemmer af Norges Riges Storthing!

„J have mødt Kongens Hensigter ved at fastsætte den Grundlov, hvorved det norske Folks Frihed for Fremtiden skal bevares.

„Omendstjønt Eders Ønsker, formedelst en hastig Overgang fra Enevælden til en løvbunden Regjeringsform, stundom have baaret Præg af Belymringer, maa dog Anledningen dertil alene søges i Mindet om forbigangne Tider og Forhold.

„Hos Eder var en retmæssig Iver for at forsvare Folkets Rettigheder, hos Kongen en alvorlig Beslutning at erkjende dem, grundet saavel paa hans egen Tilbøielighed, som paa det svenske Folks frie Statsforfatning.

„De Folkeslag, som med Opmærksomhed have fulgt Eders Overveielse, skulle i deres Gang og i det Udfald, de have havt, erkjende saavel at Eders Konges Ønsker ere hellige, som at han agter den nationale Frihed.

„De skulle indsee, at Hs. Majestæts Wiisdom har fjærnet Eder baade fra Anarkiets Farer og Forvildelser, og fra Despotismens egenmægtige Bud.

„Tilfredse med en tiltagende Forbedring i vor Handel og i vort Agerbrug, skulle vi ei eftertragte den vanskelige Væge, at optage i Verdens Aarbøger nogen anden Plads end den, der tilkommer et lyksaligt Folk.

„Men hvis Freden alene er vort Diemed, bør vi ei heller glemme, at det sikreste Middel dertil beroer paa vor egen Kraft.

„Den Pligt at forsvare Fædrelandet, som er Krigsmændens ædlestes Bestemmelse, giver ham en retmæssig Fordring paa hans Medborgeres Agtelse — den er ogsaa hans dyrebareste Belønning for de Besværigheder, han gaaer imøde.

„Bant med at styre et frit Folk, har Kongen med levende Tilfredshed erkjendt de Rettigheder, Grundloven giver den agtværdige Klasse af Landmænd, hvis Arbeide ernærer Staten, og hvis Arm værner om Fædrelandet.

„Gode Herrer og norske Mænd! Da Eders Forhandling nu ere tilendebragte, giver jeg Eder i Kongens Navn tilkjende, at han med den Magt, Grundloven tillægger ham, nu opløser dette overordentlige Storting.

„J vende nu tilbage til Eders fredelige Boliger, lykkelige ved Eders Samvittigheds Vidnesbyrd, at J have medvirket til Fædrelandets Selvstændighed, og til at befæste Eders Medborgeres Frihed. — Erindrer Eder da stedse, at Orden og Enighed udgjøre en Stats Styrke, og at dens Lykkelighed og Værdighed kræver Alles Lydighed for Lovens hellige Bud.

„En Fyrstes første Pligt er at bevare Lovens hellig — denne høiere Magt over Konge og Folk.

„Aldrig have Nordens ældgamle Nationer skænket det Tilnavn „den Gode“ til Mildhed uden Kraft.

„Viser Eder som en værdig Afkom af disse agtværdige Forfædre. Beholder som de Fædrelandets Vel til Maal for alle Eders Bestræbelser, lærer som de Eders Børn, at den sikreste Borgen for deres Rettigheder er troligen at opfylde indgangne Forpligtelser.

„Begynder atter de Forretninger, som I forlode for at svare til den almindelige Tillid.

„Frygt for Gud er den eneste Frygt, et frit Folk bør have. Gid han blive Eders Veileder og Loven for Eders Gjerninger — Lykksalighed skal da fæste sin Bolig hos os, og Skandinaviens Frihed skal staae urokkelig som dens Fjelde.

„Gid Forsynet vaage over Kongen og beskytte hans tvende Riger, og gid det stedse beholde Eder, gode Herrer og norske Mænd! i sin høie og hellige Varetægt!“

Storthingets Præsident svarede saaledes:

„Naadigste Fyrste! de forenede Rigers, Norges og Sveriges Kronprinds!

„De vigtige i Nordens Arnbøger evig mindeværdige Forhandlinger, som vare Gjenstanden for dette overordentlige Storthings Sammenkomst, ere nu tilendebragte, og Storthinget er i Følge deraf ved Kongens Bud hævet. Med Barsomhed og ikke uden Betyrning have det norske Folks Repræsentanter gaaet frem i at overveie og beslutte den nu saa heldigen tilveiebragte Forening imellem Norge og Sverige. De kjendte ikke, og kunde ikke kjende Kongens Hensigter, og det gjaldt en Beslutning, som maatte have nærværende saavel som tilkommende Slægters Lykke eller Ulykke til Følge. Kongen tilstillede dem Forslag, der vare byggede paa Erkjendelsen af Naturrens ¹⁾ Retligheder. De bleve frembaarne af hæderlige Mænd, hvis Ansyn indgjøde Tillid, hvis Fremfærd vandt Repræsentanternes fulde Agtelse og Bifald. Indbyrdes Omsorg for begge Rigers Held og Hæder bevirkede Foreningen; indbyrdes

1) Et vist en Trykfeil istedetfor „Nationens“.

Enighed og fælles Bestræbelser ville — det ønske og haabe vi Alle — befæste den.

„Deres Kongelige Høihed har ved Deres Nærværelse blandt os givet umiskjendelige Prøver paa Deres Mgtelse for Nationens Retligheder, Deres Omhyggelighed for dens Lykke og Vre. De har selv havt Leilighed til at erfare, at Ærlighed, Sindighed og Fasthed ere Hovedtræk i Folkets Charakter. Vigtige Forretninger kalde snart D. K. H. tilbage til Broderlandet. De Selv og Deres haabefulde Søn, Hs. K. H. Arveprindsen, ville da for Hs. Majestæt, vor fælles Konge og Fader, tolke Nationens Høiester, Ønsker og Forhaabninger, og De vil tro-
ligen staae ham bi i at haandthæve dens Retligheder. Overbeviist om, at den, der med Sindighed og Varsomhed fatter sin Beslutning, ogsaa med uroffelig Fasthed følger den, ville De tillige forsiktre Kongen, at han har vundet et Folk, hvis usvigelige Hengivenhed og Trofskab det ifkun berøer paa ham selv at erhverve. Det hæderlige svenske Folk vil kunne oplyses om, at Sveriges nordlige og vestlige Grændse beboes af et Broderfolk, som for Eftertiden kun bestræber sig for at opnaae fælles Lykke, fælles Sikkerhed, fælles Hæder.

„Medbrødre, Landsmænd! Vi reise nu hjem hver til sine fredelige Eysler. Ledede af Fædrelandskjærlighed have vi besluttet Norges og Sveriges Forening; med uroffelig Standhaftighed ville vi, som Fædrelandets Venner, søge at bidrage til dens Varighed. Vi ville tolke vore Medborgere Regjeringens redelige Hensigter, og vi ville ikke undlade at gjøre dem opmærksomme paa, at de ved Kongens Side have en Talsmand, der vil vaage over, og en Helt, der vil forsvare, deres Selvstændighed og Frihed.

„Naadigste Prinds! Naar De — som vi haabe snart fleer — vender tilbage til Norge, og vore grundede Forhaabninger ere stadfæstede, da ville jublende Starer af lykkelige Nordmænd ile Dem imøde, og paa det tydeligste bevidne Dem Folkets Kjærlighed og Hengivenhed.“

Efter Storthingets Oplosning indfandt samtlige Storthingsmedlemmer sig hos Kronprindsen til Afskedskur, og den nye Statholder, Grev Eksen, gav Storthinget et Afskedsgilde, der som sædvanligen opmuntredes ved flere udbragte Skaaler.

Serogtyvende Capitel.

Da Foreningen var besluttet og eedsfæstet, beskæftigede Kronprindsen, der ogsaa i denne Henseende havde den valgte Konges Fuldmagt, sig med at organisere det nye Statsraad, og han valgte i denne Henseende Grev Wedel til sin Naadgiver, der efter den Dag fik en vigtig og velfortjent Indflydelse paa Statsstyrelsen og den nye Regjerings Fremfærd. Under 24de Novbr. udnævnedes Feltmarskalk, Grev Eksen, til Statholder i Norge. Under 18de Novbr. blev Kammerherre Anker udnævnt til Statsminister, og til Statsraader Grev Wedel-Jarlsberg, Generalmajor Hegermann, Statsraad Treschow, Justitsraad Diriks, Professor Krogh og Capitaine Mogsfeldt. I deres forrige Stillinger forbleve Rosenkrantz, Sommerhjelm og Collett; men Rosenkrantz fungerede ikke længer som Statsraad, og overtog ikke noget Departement. Statsraad Wall tog under 28de Novbr. sin Afsked. Kammerherre Anker maatte ansees for Nationens værdige Repræsentant paa den Post ved Kongens Side, hvortil han ophæjedes, saavel formedelsk den Anstand

og Lethed, hvormed han bevægede sig i alle Girkler, høie og lave, hans praktiske Blik over og Bekjendtskab med Fædrelandets Forhold, som og formedelt hans Forbindelse med Grev Wedel, der satte ham ind i alle Sager, som, forberedte i Norge, skulde forelægges Statsraadsafdelingen i Stockholm og afgjøres af Kongen. Med Hæder beklædte han sin Post indtil Alderdom og Svaghed nødte ham til sætte sig i Ro-
lighed.

I sit Forslag til dette Valg, som formedelt Bægten af Proponentens Stemme kunde sættes ved Siden af Valget selv, viiste Greven upaatvivleligen stor Klogskab, et upartistt Hensyn til Sagen selv og den herskende Opinion, og til Bedkommendes Gyner og fædrelandske Sind, uden at see hen til deres politiske Anskuelse og Færd under Selvstændighedsperioden. De Medlemmer af det forrige Statsraad, som forbleve i deres Stilling, hørte blandt dem, som havde været Prinds Christian Frederik personligen meest hengivne, og blandt de nye Medlemmer, som indtraadte i Statsraadet, befandtes kun tvende, som havde hørt til Oppositionen, nemlig Anker og Wedel. — Professor Kroghs Mening var lidet bekjendt, da han, som beständig syg under det overordentlige Storthings Forhandlinger, li-
den eller ingen Leilighed havde havt til at yttre sin Mening om Fædrelandets Stilling. At domme efter hans Votum i Anledning af Kongevalget, hørte han blandt dem, som ansaa Foreningen gavnlig for Fædrelandet. Blandt de øvrige udvalgte Statsraader havde tvende — Mogfeldt og Hegermann — viist sig som Foreningens ivrigste Modstandere, idet de havde erklæret Sverige for Norges Arvesiende, og yttret den Mening, at Foreningen vilde være en Ulykke for Fædrelandet. Men Mogfeldt havde baade paa Gidsvold og det overordent-

lige Storthing lagt store Talenter og Kundskaber for Dagen, og neppe kunde Valget i denne Henseende træffe paa nogen Bærdigere. Det var iligemaade at vente, at han vilde blive Et af Statsraadets frimodige Medlemmer, som hverken af Frygt eller for Gunst vilde holde Meninger tilbage, som han troede at kunne forsvare, og understøtte Foranstaltninger til Fædrelandets Gavn. Saaledes viiste ogsaa Manden sig i sin Statsraads-Færd, og om han ikke altid banede sig Vej til Bifald og Gunst, nød han dog stedse sin høie Foresattes Agtelse, og havde den almindelige Folkemening for sig, at Fædrelandets Sag i hans Haand var vel forbaret. — Hegermann forblev kun kort i sin Stilling som Statsraad, da han strax efter indlod sig i en Egtelskabsforbindelse, der bragte ham ind paa en ganske ny Virksomhedsbane, der krævede hans hele Tid og Opmærksomhed. Iøvrigt viiste Hegermann sig som en dygtig, kundskabsrig og retsindig Mand, i hvilken Stilling han end fremtraadte, og orienterede sig med Lethed i enhver. — Diriks havde yttret sig med megen Varsomhed om Fædrelandets Stilling, og bestræbte sig for at give ethvert Parties Tilhængere sin Ret. Paa Eidsvold følte han sig krænket ved flere bittere Udladelser mod Danmark og danske Embedsmænd, og havde afholdt sig fra al Deeltagelse i politiske Diskussioner, medens hans Lovkundskab, som ovenfor viist, var Constitutions-Committeen til stor Veiledning under Grundlovens Udarbejdelse. Det var vistnok denne Lovkundskab, som banede ham Vej til en Post, hvortil han havde flere indbortes end udbortes Egenskaber. — Treschow havde stedse viist sig som en varm Ven af Prinds Christian Frederik, og en Tilhænger af det System, Prindsen havde valgt; men da den norske Konge forlod Scenen, vaklede ogsaa Treschows politiske Tro, og under Forhandlin-

gerne paa det overordentlige Storthing overbeviste han sig alt meer og meer om Foreningens Hensigtsmæssighed. Grev Wedel var længe ubestemt, hvem han skulde sætte paa sin For-
 - slagsliste som Chef for Oplysningsvæsenet, enten Treschow eller Sverdrup, hvilken Sidste vistnok havde flere Egenskaber, der i denne Henseende gave ham Fortrinet. Men Treschow stod i den høieste Agtelse som Philosoph og Forfatter, og Oplysningsvæsenet syntes at maatte kunne fremmes under saadanne Hænder. Hvad han var som praktisk Embedsmand i en høi Stilling, maatte Erfaringen lære. Derhos ansaaes Sverdrup, der nød den høieste Agtelse som Professor, som en uundværlig Støtte for det unge Universitet, da han formedelst sine Kundskaaber, sit Foredrags-Talent, sit alvorlige Væsen og sin værdige Holdning, maatte især være skikket til at virke paa den unge Slægt.

Rosenkrantz modtog ikke egentligen nogen Statsraads-Virksomhed, men vedblev at styre Rigsbankens Anliggender. Endstjønt han aabenbart bekjendte sig til den Mening, som Prinds Christian Frederik havde om Fædrelandets Stilling, og forsvarede den med sin sædvanlige Varme, saa begyndte han dog af flere Aarsager snart at vakle mellem de gamle og nye politiske Forhold. I Danmark havde han sine nærmeste Frænder; hans Broder var der betroet en af de vigtigste Embedsposter, og igjennem ham indviedes han i de store Ulemper, som Prindsens Beslutninger forvoldte den danske Regjering. Efter sin Tilbagekomst fra sit Værende i Danmark om Foraaret 1814 slap-
 pedes derfor hans Iver for Selvstændighedens Sag, og han begyndte at nære bange Anelser om et uheldigt Udfald af den bittre Feide. Han tog derfor liden alvorlig Deel i Prindsens store Beslutninger, og endstjønt han jævnliges tilkaldtes i det

Naad, hvori Christian Frederik overveiede Statens Ansiggender, var det mere Mandens velfortjente Agtelse end hans Stemmes Vægt, som der beredte ham nogen Udmærkelse. Da Foreningen var sluttet, tabte han Lysten til en alvorlig Deeltagelse i Statsforretninger, og ved en frivillig Fratrædelse udelukte han sig fra Forretninger, hvis Byrde han neppe, under Tingenes nye Skikkelse og Statsstyrelsens forandrede Former, var skiftet til at bære.

Sommerhjelms og Collett beholdt deres Embedsposter. Den Første stod dengang i stort Anse som kyndig Jurist og dygtig Embedsmand, og han var skiftet til at sætte sig ind i den høiere Sphæres forskjellige Stillinger. — Vi have haft Leilighed til at gjøre vore Læsere bekendt med Colletts store Navn som dygtig Embedsmand, allerede i Regjeringskommissionens Dage, hvilket Navn tildrog ham Christian Frederiks Opmærksomhed, saavel som med hans store Fortjenester af Fædrelandet ved Afslutningen af Konventionen paa Mos. Paa hans Embedsbane som Statsraad var det Collett forbeholdent at vise sit Fædreland Tjenester, som aldrig ville glemmes, endskjønt vi ikke kunne berøre dem, uden at anticipere Historiens Gang.

Statsraad N. Møll traf sig tilbage i sin private Stilling, efterat han den 28de Novbr. havde faaet sin Afsked i Naade. Solddepartementet, som han havde bestyret, forenedes efter Wedels Plan med Finantsdepartementet, for hvilket Grev Wedel blev Chef, og af Marsager, som vissestigen ikke vanærede N. Møll, sattes han ikke paa Wedels Forslagsliste, da dette skede efter Mølls eget Onske. Han opfyldte hæderligen sine Pligter som Statsraad, og ved vigtige Tjenester banede han sig Vej til Fædrelandets Erkjendtlighed. Som Prindsen oprigtigen hengiven og personligen yndet af ham, blev han brugt i de vigtigste

Forretninger, og han deelte med Statsraad Collett Wren af at afflutte Konventionen i Moss med den svenske Overgeneral paa de for Norge fordeeltigste Betingelser — en Fordeel, som utroligen lettete det overordentlige Storthings vanskelige Forhandlinger med de svenske Kommissairer. Intet Medlem af Statsraadet opofrede saa meget som han ved at indtræde i dette; hans private Stilling forvikledes og forvirredes derved paa mange Maader, og det var intet Under, at han længtes tilbage til Sysler, der høiligen krævede hans Omsorg ¹⁾

Til Chefer for de forskjellige Departementer udnævnedes saaledes under 30te November:

Til Chef for 1ste Departement for Kirke- og Underviisningsvæsenet, Statsraad Treschow.

For 2det Departement for Justitsvæsenet, Statsraad Sommerhjelm.

For 3die Departement for Politisager, Statsraad Diriks.

For 4de Departement for det Indre, Statsraad Collett.

For 5te Departement for Finants-, Handels- og Told-saget, Grev Wedel-Jarlsberg.

For 6te Departement for Krigsvæsenet, Statsraad Hegermann.

1) Forfatteren kom ogsaa paa Grevens Forslagsliste; men i et for-
troligt Brev af 20de November til Greven undslog han sig for
denne Forandring i sin Stilling, deels fordi han troede sig
mindre skikket til en saa ophøiet Post, og fandt sig meer uaf-
hængig i sin nærværende Stilling, deels fordi hans Virksom-
hed som Bærtsseier krævede hans hele Opmærksomhed, medens
han troede at kunne gavne sit Fædreland mere paa anden
Maade.

Statsraaderne Motgjeldt og Krogh fik Ordre til at forføie sig til Statsraads-Afdelingen i Stockholm.

Siden organiseredes det 7de Departement for Marinen, og Fasting udnævnedes til Statsraad og Chef for dette.

Den 17de Novbr. udnævnedes Slotsfoged Holst til Statssekretair. Han havde ved Aarets Begyndelse været constitueret Amtmand, og blev senere hen constitueret Chef for Finantserne i Harthausens Sted, hvilket Embede han endog forestod medens han var Medlem af det overordentlige Storting. Da Holst overtog Statssekretariatet, havde dette Embede en langt større Betydning, end det siden fik. Departementcheferne refererede dengang ikke som nu aldeles udarbejdede Indstillinger om de Gjenstande, der efterat være foredragne i Statsraadet skulde expederes til Stockholm, men leverede kun Momenter dertil i et fragmentarisk Foredrag med Bilag. Holst maatte derefter forfatte motiverede Indstillinger, og, efterat de vare bilsfaldte, expedere dem. Holst var imidlertid opdragen til Arbeidsomhed i Rentekammeret, havde en ualmindelig hurtig Opfatningsevne og et let Oversyn, ligesom han forstod med Klarhed at fremsætte sine Tanker. Derhos havde han en Arbeidsomhed, der som oftest strakte sig til den dybe Nat. Det var Holst senere forbeholdet at vise Fædrelandet de største Tjenester som Kommissair ved Gjældens Opgjørelse med Danmark.

Synogtyvende Capitel.

I Henseende til de europæiske Staters Politik og Forandring i deres udbortes Stilling var dette Aar et af de mærkværdigste, som Historien har at indskyde i de europæiske Annaler. Den 25aarige Krig syntes at være endt ved de skjebnesvangre Begivenheder, som fremledte Pariserfreden og Napoleons Forvrisning til Den Elba. Keisere og Konger, der som Dienvidner, om ikke som Deeltagere, havde fulgt deres tappre Legioner, havde med en Skare af Diplomater været samlede i London i en Jubelfest, efterat det store Maal for deres Anstregelser var opnaaet og den blodige Kamp syntes at opløse sig i Fred og Enighed. Kun et flygtigt Die kastedes til den lille Krig i Norden, som til et Efterspil i det store Krigsdrama, og dette troede vedkommende store Magter at kunne bringe til Ende ved diplomatiske Underhandlinger, og ved Trudsel at anvende alvorlige Midler. Sveriges Kronprinds, der som General og Raadgiver meer end ved de svenske Krigsskarer, han anførte, havde været et vigtigt Medskab til at befordre Napoleons Undergang, skulde nyde Frugten af sine heldige Anstregelser, og de Løfter, som vare ham givne i det store Raad, bringes til Opfyldelse. Resultatet af hiin korte Krig i Norden er anført paa de foregaaende Blade.

Krigens Lue syntes saaledes slutt; men da Fredsværket skulde ordnes, Staternes Anstregelser belønnes, de under Kriggen sonderlemmede Dele samles eller Tabet erstattes, retsindig Mægling mellem de forskellige Fordringer tilveiebringes, og en Ligevægt i politisk Styrke, der aabnede Udsigt til en fredelig Fremtid, bevirkes, fandtes Elementer nok til Gjæring, Splid og et indbyrdes fiendtligt Sindelag, der forviklede og vanskelig-

gjorde den store Opgave i sin første Begyndelse. Kongressen til Wien berammedes, og aldrig saaes saamange Fyrster og diplomatiske Underhandlere samlede for at afgjøre og ordne saa vigtige Forhold, som nu i denne Keiserstad. Men ikke heller gaves nogensinde vanskeligere Opgaver at løse. De store Magter gjorde uhyre Fordringer som Løn for det lykkelige udførte Bærk, de mindre modsatte sig en fortsat Sønderlemmelse af en svag politisk Styrke. — Preussen, som havde gjort de største Opoffrelser for at ende den langvarige Blodscene, og meest havde bidraget til Krigens heldige Udfald, forlangte at Sachsen skulde lægges til dets Stater som Erstatning for andre Opoffrelser, for at styrke dets politiske Kraft og afrunde dets for fiendtlige Indfald aabne Grændser — Rusland, hvis diplomatiske Sprog vel aandede Religiositet og menneskekjærlige Hensigter, men som havde vidst at sørge for sin Storhed paa Benneris og Fienders Bekostning, forlangte hele Polens Organisation som særskilt Stat, og dets Forening med Rusland under en Vicekonge. Begge disse Staters diplomatiske Repræsentanter forenede sig til dette Maal, de førte Overmagtens djerbe Tale, og de fandt i den sachsiske Stats totale Opløsning et Middel til at opfylde disse store Fordringer. Afgangen dertil syntes let formedelst den sachsiske Konges trofaste Vedholdenhed ved Napoleon indtil det sidste Dieblis da han forjoges fra Tydskland ¹⁾. Østerrige opgav vel Fordring paa den tydske

1) Den nederlandske Minister, Gagern, som udførte sin Fyrstes diplomatiske Forretninger paa Kongressen, har i „Mein Antheil an der Politik. II. Stuttgart 1826“ givet interessante Efterretninger om Forhandlingerne paa Kongressen. Han fortæller om Keiser Alexander, at han paastod ubøielig Sachsens Opøsning

Keiserværdighed med det dermed forbundne Supremati, hvis Betydning det indsaar nu at være tabt, men ved sine Staters Udvidelse, især i Italien, et for Fremtiden betryggende Arrondissement, og ved en vigtig Stemme i det foreslagne tyske Forbund, beredte det sig en større politisk Styrke og Indflydelse paa det tyske Riges Anliggender i Fremtiden, end ved en pralende Titel og ubestemte Forhold til de tyske Stater, der forhen havde lammet det Heles Kraft til at modstaae mægtige Nabofjender. — Bayern, som ved sin sidste kraftige Medvirking til den franske Keisers Fald netop i Afgjørelsens Krig havde udslettet Erindringen om dets forrige Forening med Frankrige, førte gennem dygtige Diplomater et kraftigt Sprog for at arbejde sig frem til en vigtig Plads i det store Forbund og en sideordnet Stemme i det tyske Riges Anliggender. Det maatte afstaae til Østerrige igjen dets gamle Frændestater, som det i en uheldig Krig med Napoleon havde mistet, men det krævede og fik Erstatning i andre Landstrækninger.

Der var saaledes Stof nok til Strid og Uenighed imellem de samlede Magters Diplomater for at belønne og straffe vedkommende tyske Fyrster og ordne de forskjellige politiske Forhold. Lykkeligviis lagdes uovervindelige Hindringer for hine seiersstolte Magters Udvidelses-Planer til Forstyrrelse af den politiske Ligevægt. Reaktionsstoffet laa i Kongressens eget Fokus. Østerrige kunde ikke taale hele Sachsens Forening med Preussen, hvis politiske Styrke derved svulmede til stor Fare for Østerriges til Sachsen grændsende Arvelande. Den samme naturlige Frygt for Ruslands Tilvæxt gennem det frugtbare

og tilføjer Pag. 70: „Il (Alexandre) disoit aussi, que le Roi de Saxe ne seroit pas le premier qui mourroit prisonnier en Russie.

og ved sin Krigsstyrke betydningsfulde Polen, maatte bevæge Østerrige til at modsætte sig denne Forening. Men især var Frankrige og England Mæglere i disse forskjellige Interesser, gennem det Førstes kloge Diplomat, og det Sidstes i denne Henseende liberale Politik. Frankrige var vel ligesom sat udenfor disse politiske Diskussioner; det var tilbageværet til en overvunden Stats underordnede Rolle, men dets imponerende Forhold til de europæiske Stater kunde ikke tabes af Sigte. Dets ydmyge Stilling for Tiden kunde ikke lade glemme dets kraftige Fremtrædelse som mægtig og sammenhængende Stat i Fremtiden. Frankriges Skjebne var desuden forud bestemt, den overvundne Stats nye Grændser afrundede, og de tydske Staters indbyrdes Statsforholde stode ikke dermed i Forbindelse. Dets kloge Repræsentant paa Kongressen, Talleyrand, indsaa dette Forhold og benyttede det ved en kraftfuld Mægling i de Anliggender, som sigtede til at tilvejebringe Ligevægt imellem de mægtigere, og en retfærdig Behandling af de mindre mægtige Staters Forhold. Talleyrands Noter paa Kongressen vare veltalende Forsvarere for hine Retfærdigheds Principer. Men endnu mere afgjørende maatte Englands Mægling være, der ved sin Udholdenhed og sine Subsidier havde nærmest foranlediget Krigens lykkelige Resultat, og nu, tilfreds med at have forstyrret Napoleons farlige Planer, lod sig nøie med at bringe de europæiske Stater i deres gamle Stilling, og en passende Ligevægt i deres politiske Forhold. Denne Jalousi mellem Østerrige, Preussen og Rusland indbyrdes, denne Frankriges og Englands vægtige, paa Retfærdighed og Magtens passende Fordeling grundede Indflydelse, saavel som de mindre Staters alvorlige Fordring at tildeles sin Ret i det store Raad, nærmede omsider disse Forhandlinger til en fredelig Ende, da Napo-

leons Landstigning i Frankrige frembragte nye Konvulsioner og nye Forviklinger, der tilsidst opløstes i en almindelig Fred.

Denne urolige Gjæring i det sydlige Europa, disse vanstkelige Forhandlinger paa Wiener-Kongressen, vare langtfra at være uden middelbar Virkning paa vort Norden, endskjønt dets Anliggender lidet der kom paa Bane. Især var det tvende vigtige Omstændigheder, som i det skjebnesvangre og for Norge farlige Dieblik, da den gamle Forening med Danmark skulde opløses og en ny indgaaes, havde den meest afgjørende Indflydelse paa Norges Skjebne, og stillede sig som Forsvar=Elementer under dets Forhandlinger med Sverige. Disse Omstændigheder gjorde, at Norges Repræsentanter, ikke ydmygede men stolte, og sikke under de Forhold, som dannede sig omkring dem, kunde føre Selvstændighedens djærve Sprog, og tilveiebringe en Ligevægt imellem Fordring og Tilstaaelse, der fremledte en Forfatning saa fuldkommen, som om Seierherren havde kunnet foreskrive den. — Netop i det Dieblik, da det overordentlige Storthing samledes i Christiania, og Sveriges Krigsmagt havde leiret sig i Norges østlige Grændsedistrikt, beredt til at benytte sine Fordele, oversvømme Norges frugtbareste Provindser og overvælde dets Hovedstad, beredte Danmarks Konge sig til sin Reise til Wiener-Kongressen for der at tale sin Sag. Han reiste med store Forhaabninger og efter mægtige kronede Benners Opfordring; thi han havde den retfærdigste Sag, og de mægtigste fyrstelige Medlemmer af Kongressen havde ikke ladet det mangle paa gyldne Løfter. Danmark havde vistnok ikke formaaet at give noget Stød til den store Krigs Afgjørelse, hverken som Fiende eller som Ven, men i det søndersplittede danske Monarkies ene Trediedeel havde Rusland fundet Middel til at forsonen en Fiende og kjøbe en Ven. Eng-

land ved sit voldsomme Angreb paa Danmark, Rusland ved sine gyldne men uopfyldte Løfter, havde Mishandling at for-
sone og Gjengjældens Dag synes nu at være kommen. Det
fredelskende og politisk uskyldige Danmark var fra Krigens Be-
gyndelse til dens Ende aabenbart bleven overløst og mishand-
let, og det fremtraadte blandt de i Wien forsamlede Fyrster med
den gyldigste Fordring paa en liberal Behandling, og paa Er-
statning for uforskyldte Lidelser og tunge Dpoffrellser, uden at
Nogen kunde forudsee, hvor Erstatningen skulde findes. Tidli-
gen reiste Danmarks Frederik til Kongressen — han var En af
de første i Fyrste-Rækken, som der indfandt sig. — Forme-
delst sin ædle Simplicitet, aabne Færd og forstandige Tale,
banede han sig Vej til Flere af de mægtigste Fyrsters Venstreb,
som til Diplomaternes Agtelse og Folkets Gunst. — „Ein
freundlicher, einsichtsvoller Herr, der besseres Schicksal verdient
hätte“, dommer en af de der tilstedeværende Diplomater om ham,
som hidtil ikke havde staaet i nogen Forbindelse med ham, og
gjorde alene hans Færd i Wien til Maalestok for sin Dom¹⁾.
— Paa Kongressen i Wien var der — i det mindste hos de
meest betydningsfulde Staters Repræsentanter — en aabenbar
Tendens til at forsvare Legitimiteten med Hensyn til fyrstelige
Forhold, og at bringe saavidt muligt Staternes politiske Stil-
ling til samme Punkt — enten identisk eller modificeret igjennem
Erstatningssystemet — som den før den nyligen endte Krig havde
været. I begge Henseender havde Danmarks Frederik store
Fordringer, som Repræsentant for et af Europas ældre Kon-
gehuse, og formedelst hine foromtalte Løfter om Erstatning.
Derimod vare de fleste nye Troner omstyrkede, og Sveriges Kron-

1) Gagern i hans ovenfor citerede Værk Pag. 174.

prinds blandt de Faa, hvis Stilling i denne Henseende sættes ved Siden af de legitime Fyrsters. Men kunde han under Diplomatiens smidige Form — især det Lands, paa hvis Erkjendtlighed han havde den største Fordring — gjøre sikker Regning paa at høste Frugten af sine Anstrengelser, og kunde Belgjeringen ikke glemmes, naar Fordelen var høstet¹⁾? — Det var naturligt, at Kronprindsen af Sverige kunde nære en stille Frygt for saadan Utafnemlighed, og fremskyndede Foreningsøieblikket mellem Rigerne, idet han befæstede den ved begge Rigers fælles Samtykke førend et fremmed Magtsprog blandede sig i Underhandlingen til Fordeel for Danmark. — Beskaffenheden af Norges Forbindelse med Sverige hvilede ikke paa Kielstraktatens krænkende og ugyldige Bestemmelser, der alene ved en fuldkommen Erobring kunde gøres gjældende. Forbindelsens Art var meget mere allerede ved den Traktat, som var indgaaet mellem Sverige og England i Stockholm, paa en langt liberalere Maade afgjort, og ved denne var der sørget for en Forbindelse, der kunde fremme Norges Frihed og Lykke. Sverige havde desuden selv bundet sine Hænder ved Konventionen til Moskø, som kunde ansees garanteret af Forbundstaternes Befuldmægtigede²⁾, og i Følge denne var Con-

-
- 1) Flygtig omtales ogsaa dette paa Kongressen. Hiin forømtalte Diplomat anfører Pag. 93 en Note: „qui parle de finir la revolution en réinstallant les anciennes dynasties (Saxe) et en chassant les nouvelles (Joachim). J'ai fait l'objection: et Bernadotte! Ces Messieurs Talleyrand et Lobesnardiere vouloient distinguer — mais ils sont convenus qu'ils ne demandoient pas mieux, et que son tour viendrait.
 - 2) De vare vel reiste fra Norge, da Konventionen undertegnedes, men den russiske Generalconsul Brunet, der kunde ansees som deres Agent, var tilstede ved Konventionen.

stitutionen paa Gidsvold lagt til Grund for Foreningen. Bist-
nok var Sveriges Frygt for de Allieredes Ligeegyldighed for
Sveriges Interesse — om den nogensinde var forhaanden —
ugrundet. Det viiste sig under Kongressens Forhandlinger,
hvor hule hine Løfter til Danmark havde været, og hiin Di-
plomat bemærker i sin Beskrivelse: „*le Roi de Dannemarc
nous a quitté très peu satisfait* ¹⁾.” Men dette Resultat
viiste sig først senere, efterat Forbindelsen mellem Norge og
Sverige ved Carl den Trettendes Udnævnelse til Norges Konge
var gaaet for sig. Der var saaledes Grund nok for Sverige
til at fremskynde Foreningen, og at tilstaae liberale Betingelser
for den.

En anden Omstændighed, som havde en vigtig Indflydelse
paa den Maade, hvorpaa det norske Constitutionsværk under
Repræsentanternes Hænder paa det overordentlige Storting
1814 fuldbyrdedes, var det Opsving, som de almindelige Be-
greber om Folkets Rettigheder og Statsmagtens Fordeling just
paa den Tid havde faaet. En Befrielseskrig var nyligen endt,
og dens heldige Udfald maatte fornemmeligen tilskrives Folke-
massens samstemmige og kraftfulde Anstrengelser. En ligesom
almindelig Landstorm, fremkaldt af Folkevillien for at rodfæste
de gamle Fyrstestammer paa deres Arvetroner, at forhindre
Rigernes Opløsning og Søndersplittelse og beskytte deres gamle
Omraade, havde lykkeligen endt det store Værk. Under denne
kraftfulde Anstrengelse vare alle Stænder blevne ligesom sam-
menbandede, alle tilfældige i Alderdommen rodfæstede Forret-
tigheder hævede. En almindelig Varme for at forsvare Riger-

1) Og et andet Sted siger han: „*Le Dannemarc perd une couronne ;
et malgré les plus belles promesses et les plus positives, on
lui donne peu ou rien.*”

nes Selvstændighed mod fremmed Vold og afrygte et paatvungenet Næg, gjennemglødede det ganske Folk, og Fyrsterne havde faaet de stærkeste Beviser paa en almindelig Iver for at bevare Staternes Uafhængighed og understøtte en fælles Sag. Men under denne Anstrengelse havde Folket lært at kjende sin Styrke og sine Rettigheder, og Fyrsterne havde indseet Nødvendigheden af at følge Ideernes uimodstaaelige Strøm, og give de forskjellige Statsafdelinger sin Vægt i Raadspæleien om Staternes indvortes Anliggender, om Skattevæsenet og Lovgivningen. Det var især Tydskland, og navnlig Preussen, hvor denne Gjæring nu havde vrist sig alvorligst, hvor Folket havde gjort de største Anstrengelser for at forjage en overmodig Fiende, og hvor Regjeringen havde indseet Nødvendigheden af at give efter for det almindelige Krav paa en mere passende Fordeling af Statsmagten mellem Fyrsten og Folket. Man havde talt om Samdrægtighed i Anstrengelser, om tydsk Eenhed og om frie Statsforfatninger, man havde lovet disse i offentlige Proklamationer, og dermed opvarmet, elektriseret Ungdommens Hjerter, under at kalde den til Fanerne, og dermed glædet og trøstet Nationen under dens store Offere. Saaledes blev i Kongressaakten i Wien en Bestemmelse indført i den 13de Artikel, i Følge hvilken „Landskænder skulde indføres inden Nar og Dag, hvilke skulde tilstaaes visse Rettigheder med Hensyn til Skattevæsen og de almindelige Landsforanstaltninger.“ Denne mævre Bestemmelse, med en dertil føiet Modifikation, lagde vistnok senere hen Hindringer for Constitutionsværkets Fuldbgyrdelse i en passende Form; men der kan ingen Tvivl være om, at en liberal Anskuelse af Folkets Rettigheder i denne Henseende paa den Tid raadede i Gemytterne og krævede Statsstyrelsens Opmærksomhed.

Men hvad der i denne Henseende maatte fornemmeligen understøtte den norske Forsamlings alvorlige Anstrengelse, var den Maade, hvorpaa England maatte forventes at ville antage sig det norske Folks constitutionelle Rettigheder, saavelsom det traktatmæssige Værn, det havde givet Norges Frihed og Selvstændighed. Disse liberale Anskuelser bleve ogsaa tydeligen udtalte paa Wienerkongressen af den hannoveranske Minister, som vel i denne Henseende maatte betragtes som den engelske Regerings Organ. I den Note, som han om denne Gjenstand indleverede til Kongressen, siger han: „I Begrebet af Souverainitet ligger ingenlunde Ideen om Despoti. Kongen af Storbritannien er unægtelig ligesaa souverain som enhver anden Fyrste i Europa, og hans Folks Friheder befæste hans Trone istedfor at undergrave den.“ — — Han foreslog derfor, at det for Fremtiden skulde erklæres som Lov, at

a) Stændernes Samtykke er fornøden til bevilgende Skatter.

b) De have en Stemmeret med Hensyn til de Love, der blive udgivne.

c) De have Medopsyn med Anvendelsen af bevilgede Skatter.

d) De ere berettigede til at begjære skyldige Statstjenere afstraffede i Tilfælde af Malversation.

„Kun ved saadanne liberale Grundsatninger, tilføier han, kunne vi under den tydske Nations billige Fordringer haabe at give den nærværende Tidsaand sin Rolighed og Tilfredshed tilbage.“

Disse Grundsatninger vare et Ekko af hvad der allerede før af de vigtigste tydske Stater var udtalt, og de maatte især for den lille nordiske Stat, hvis Skjebne vi her omhandle,

have Bægt igjennem det Organ, som udtalte dem. Englands Samtykke til den tvingne Skilsmisse mellem Danmark og Norge, og dettes Forening med Sverige, var betinget, og grundede sig paa Beskyttelsen af Norges Frihed og Lykksalighed, og de Grundsætninger, som her fremsattes, maatte betragtes som den Form, under hvilken Norges constitutionelle Forfatning skulde bestemmes. — Disse Forhandlinger paa Wienerkongressen kunde vel ikke i sin detaillerede Omfang endnu være den svenske Regjering bekendte, da de skede omtrent samtidige med det overordentlige Storthings; men da den havde sendt sin Minister Lövenhjelm til Kongressen for der at iagttage Sveriges Løb, maatte den være bekendt med den Mand, der hvilede over disse Diskussioner, og maatte agte paa den under dem, der foregik i Norden. Ingen kunde desuden være noiere bekendt med disse Forhold, end Sveriges Kronprinds, som havde tilbragt flere Aar i Tydsklands Midte, som havde været Vidne til dets Anstrengelser, og under Krigens sidste Optrin benyttet dem til at ende den europæiske Krig. Og Ingen kunde ventes mere tilbøielig til at erkjende en fri Forfatnings Fordele, end den liberale Helt, som i yngre Dage havde været Frihedens varmeste Forsvarer, hvis Talenter vare udviklede under en blodig Krig for sit Fædrelands Frihed, og som paa sin Seiersbane stedse havde hyldet Menneskehedens Rettigheder ¹⁾).

Enhver, som med Alvor og Upartisthed sætter sig ind i disse Forhold, vil tilstaae, at hverken før eller siden noget saa beqvemt og karakteristisk Tidspunkt gaves, da det norske Folk

1) „Jeg er Frihedens Søn“ var et af denne kongelige Helts ofte gjentagne Udtryk, endog efterat Sveriges Krone var sat paa hans Hoved.

af sine Repræsentanter kunde have modtaget sin Statsforfatning i sin nærværende Form, og at denne begunstigedes af de heldigste Omstændigheder, men især af de liberale Ideer, som gik igjennem alle Stater efter Folkets almindelige Anstrengelser i den sidste Befrielseskrig, og hvis Gyldighed erkjendtes af Staternes Overhoveder, ligesom de noksom aabenbarede sig i de Constitutionsudkast, som kom for Lyset, og flere Steder ophøiedes til Lov. Det varede ikke længe inden denne Stilling forandrede. En ungdommelig sværmerisk Opfatning af hine liberale Constitutionsideer paa den ene Side, Fyrsternes Reaktion mod disse Ideers Fremskridt paa den anden Side, har paa flere Steder udsat og forsinket Constitutionsværket, eller forvansket dets Form i meer end et Quart Sekulum. — Norges Grundlov derimod blev given i rette Tid — udkastet og antaget under heldige Omstændigheder paa Gidsvold, med faa Forandringer igjensfødt paa det overordentlige Storthing — og ligesom den har sin Rod i Landets simple indvortes Forhold, hvorom der længe herskede stor Uvidenhed hos udenlandske Grandforskere, saa lykkedes det Folkets Repræsentanter paa begge disse Møder, formedelst hine lykkelige Omstændigheder, at give og forsvare en Constitutionsform, under hvilken det norske Folk seer sig i tryk Besiddelse af en af de meest liberale, og for vort Land meest passende Statsforfatninger. Vi kunne saaledes ikke betragte Norges Grundlov som en Naadegave af en seirende Fiende, men som et Foster af lykkeligen sammenfødte Omstændigheder, og af norske Mænds vedholdende, faste og kloge Anstrengelser, saavel under Skabelsen af Landets Forfatning, som under dens Forsvar. Ved disse Anmærkninger ville vi ingenlunde fordunkle den Fyrstes Hæder, som med et klart Overblik oversaa Tingenes sande Forhold, og handlede

derefter, eller formindste den norske Nations Taknemlighed for de Belgjerninger, som hans kloge og betimelige Eftergivenhed skjænkede Norge i et kritisk Dieblis.

Det bør heller ikke paa dette Sted forbigaaes, hvor megen Indflydelse Balget af de svenske Kommissairer, der sendtes til Norge for at underhandle med Stortinget, havde ikke alene paa det endelige Resultat, men paa den Maade, hvorpaa Underhandlingerne førtes. Balget erkjendes af de Mænd, som umiddelbart deeltog i disse Forhandlinger, og senere havde Leilighed til at kjende deres Embedsfærd, som udmærket klogt og heldigt. De vare Alle dannede, oplyste og særdeles dygtige Forretningsmænd. De Fleste havde før været betroet vigtige udenlandske Anliggender, og Alle vare de hæderlige Mænd. Uagtet de mange stundom heftige Disputer, som den delikate og vigtige Gjenstand, der var at forhandle, foranledigede, bevaredes mellem dem og de meest ansete norske Medlemmer af Committeeen, der siden traadte i nærmere Embedsforhold til dem, varig Agtelse og Venskab.

Den norske Nation maa vistnok være den svenske Regjering taknemlig, der valgte saa dygtige og liberale Medskaber til at udføre en vanskelig Underhandling.

Otteogtyvende Capitel.

Da Stortinget var opløst, Kronprindsen med sit talrige Følge havde forladt Christiania, og Storthingsmændene vare dragne til deres Hjem, beredte den udnævnte Deputation sig til Afreisen til Stockholm, for at udføre det den overdragne Værende,

og bringe Nationens Lykønskning og Forhaabninger for den nyvalgte Konges Trone. Vi have en Beskrivelse over denne Reise af Biskop Neumanns Pen i Fjerdingsskriftet „Saga“, udgivet af Provsten Munch, af hvilken vi kun optage enkelte Træk i disse Blade, idet vi forøvrigt dertil henvise vore Læsere ¹⁾. Deputationen forlod Christiania den 1ste December, og den sølte snart Virkningen af den ublide Marstid, der i Begyndelsen af dens Reise især lagde store Hindringer i Veien for dens bekvemme Befordring. Den ledsagedes af den svenske Generaladjutant og Kabinets-Kammerherre Ridderstolpe, som det af den svenske Regjering var overdraget at sørge for de Reisendes Bequemmeligheder, og dette udførte han med den største Omhu og Liberalitet. Overalt hvor Deputationen drog frem blev den modtagen paa det venligste og behandlet med den meest forekommende Gjæstfrihed. Fast i alle Byer var foranstaltet Feste til Deputationens Være, og den nødsagedes stundom til at tilbringe i festlige Gilder de natlige Timer, som den heller havde skjænket Møjlighed efter en udmattende Reise. Flere Forærringer, mestendeels trykte Skrifter, gjordes de Reisende, og overalt i Sverige viistes en almindelig Jubel over den nye Forening, om hvis egentlige Beskaffenhed man vel dengang ikke gjorde sig det rette Begreb. Alle Deputationens Reiseudgifter bestredes dengang af den svenske Regjering — ved en følgende Anledning havde Rigsdagen foranstaltet denne Fri-Reise — og det blev paalagt de Stockholmske Bærter at levere sine Regninger for Deputationens Ophold i deres Logier til hviere Steder.

1) See dette Skrift Pag. 141 ff.

Den 14de Decbr. overbragte Deputationen gennem sin Formand, Christie, Grundloven og Stortingets Beslutning, ved hvilken Anledning han holdt følgende Tale:

„Naadigste Monark, de forenede Nigers Sveriges og Norges Konge!

„Norges overordentlige Storting, som, besjælet af Omsorg for Nigets Vel, besluttede en stedsebarende Forening imellem Sverige og Norge, har til os dets Deputerede overdraget den hæderlige Forretning, i Underdanighed at overbringe Deres Majestæt Nigets nye Grundlov tilligemed Efterretningen om Nigernes Forening, om det eenstemmige Valg og Erkjendelsen af Deres Majestæt, som Norges constitutionelle Konge.

„Deres Majestæt behage naadigst at anbhøre følgende Stortingets Yttringer:

„Det norske Folks Repræsentanter, sammenkaldte for at undersøge og overveie Nigets Tilstand, og fatte de for dets Belfærd tjenligste Beslutninger, have nu tilendebragt deres vigtige Foretagende. De have indseet, at en Forening med Naboriget ikke alene burde ende al Belymring for Krig, men tillige, naar den bygges paa rigtige Grundsætninger, aabne Udsigten til en evig Fred for Fremtiden, og give Nordens Niger fuldkommen Fasthed og Styrke til at modstaae udbortes Fiender. Deres Majestæt tilbød en saadan Forening, erkjendte Folkets Ret til at constituere sig selv som en selvstændig Stat, og udsendte hæderverdige Mænd til at tolke Deres Majestæts redelige Hensigter, og saaledes befordre Foreningen. Nationens Repræsentanter, ledede af Nidkjærhed og Omsorg for Landets Sikkerhed, Belfærd og Ære, have derfor besluttet en stedsebarende Forening mellem Norges og Sveriges Niger under een fælles Konge, have givet Norge en paa et frit Folks oprindelige Ret-

tigheder grundet Constitution, og den 4de i denne Maaned eenstemmigen udvalgt og erkjendt Deres Majestæt som Norges constitutionelle Konge. Folkets Repræsentanter have ikke et Dieblisk tvivlet om, at jo Deres Majestæt, som begyndte med at erkjende Nationens Rettigheder, vil fortsætte med at haandthæve og beskytte dem. De ere saaledes forvissede om at have handlet overeensstemmende med Nationens Villie, og vore at forsikre Deres Majestæt om ubrødelig Troskab og Hengivenhed af et Folk, som hidtil aldrig glemte sin Pligt mod sin Konge. -- Gud den Almægtige styrke Deres Majestæt til, i Overeensstemmelse med Deres redelige Hensigter, at styre de Niger, Hans Wiisdom har anbefalet Deres Majestæt!

Christiania, i Norges overordentlige Storting, den 26de Novbr.
1814.

Paa samtlige Repræsentanters Begne:

Christie,

p. t. Præsident.

Weidemann,

Stortingets Sekretair."

„Naadigste Konge! Modtag med Velbehag det norske Folks velmeente Hilsen, dets Hylding, dets oprigtige Ønske for Deres Majestæts Vel! Den norske Nation venter i Deres Majestæt at finde en Fader, paa hvem den kan trygt forlade sig, en fortrolig Ven, med hvem den kan raadføre sig, og en Beskytter, som vil haandthæve og beskytte dens Rettigheder. Hvad Nationen formaaer for at opnaae dette, tilbyder den villigen, Tillid, Hengivenhed og Troskab. Veien til alle Nordmænds Hjerter staaer Deres Majestæt aaben; paa den vil Deres Majestæt fremdeles erfare, at det er Folkets Kjærlighed,

som fremfor Alt formaaer at lette Kronens Byrder. — Vi vide, at Deres Majestæt har Agtelse for Folkets Rettigheder, og elsker dets lovlige Frihed. Vi have lært at kjende Deres Majestæts Søn, Nigernes Haab, Hs. R. H. Kronprindsen, som besjæles af samme Tænkemaade, og troligen deler Regjeringens Byrder, og vi erfare med Glæde, at Nigernes Alt lovende Arveprinds dannes til at følge hans Faders Grundsætninger, og træde i hans Fodspor. Hvad Nationen venter sig af sin nye Regjering, har den saaledes grundet Haab om at see opfyldt.

„Hæderværdige svenske Medborgere! Modtager vor og vore Landsmænds broderlige Hilsen! Vi have herefter blot eet Formaal, Twillingrigets Selvstændighed, Lykke og Hæder. Derhen skulle vi rette alle vore Bestræbelser; deri skulle vi endeligen staae hinanden bi. I rakke os Broderhaand, vi modtage den med et ærligt Haandslag, og skulle aldrig drage Haanden tilbage.

„Snart vende vi tilbage til vore Landsmænd, som med Længsel vente at see Deres Majestæt hos sig, og høre Deres landsfaderlige Ytringer, og som med Glæde vil erfare det Brodersind, der besjæler det redelige svenske Folk, og hvorpaa de allerede have modtaget saa mange usvigelige Prøver.

„Give Gud, at Deres Majestæt maa i Fremtiden længe nyde den Lykke at regjere over frie, selvstændige og lykkelige Folk, og at dette iligemaade maa blive Deres Majestæts Efterkommeres Lod! Give Gud, at den Enigheds og det Broderskabs Aand, som allerede nu oplives og ved nærmere Bekjendtskab vil end mere blive herskende hos det svenske og norske Folk, maa stedse vedblive, da vil Foreningen uryggeligen bestaae indtil de sildigste Slægter.“

Efter Talen steg Christie efter et givet Vink op til Tronen og overrakte Norges af Kongen allerede besvorne Grundlov tilligemed Balgasten fra det norske Storting, og kyskede Kongens Haand. Derpaa tog Kongen selv til Orde, men efter at han havde fremført nogle Sætninger af sin Tale overgav han den til Ministeren Engström, som derpaa fuldendte den. Den lød saaledes:

„Gode Herrer og norske Mænd!

Deputerede fra Norges Riges Storting!

„Det er med den behageligste Tilfredshed, at jeg modtager de Forsikringer om Trostab og Hengivenhed, som I give mig i det norske Folks Navn. Denne høitidelige Stund, der trykker det sidste Segl paa den mellem Sverige og Norge saa lykkeligen besejrede Forening, var længe ønsket som en af Nordens retmæssige Fordringer. De tvende Folk, som beboe Skandinaviens Halvø, kunde ikke i Tidens Længde adlyde en forskjellig Interesse; Alt fordrede en Forbindelse imellem dem, bygget paa indbyrdes Agtelse, beskyttet af fælles Frihedsaand og fælles Vre.

„Da jeg under truende Udsigter optraadte paa Sveriges Trone, hentede jeg Kraft mod Færerne og Haab for Fremtiden fra en uindskrænket Tillid til det svenske Folk. Det har ikke sveget min Forventning, og agtet staaer det nu blandt Nationerne, dette Folk, som saa ofte har været et Maal for Skjebnens haarde Slag. Med samme Fortrøstning har jeg nu modtaget Norges Krone af Stortingets frie og eenstemmige Valg, og denne Handling, en Borgen for min Regjeringsløse, skal have samme lykkelige Følger. Beskyttet mod udbortes Færer, besjælet af en ædel Rappen om at befordre indbyrdes Velstand,

skal den nordiske Halvøe betragtes med Agtelse af Europas Folkeslag.

„Nordmand! Jeg har allerede ved min hjertelskelige Søn givet Eder Forsikkring om at styre Kongeriget Norge efter dets Constitution og Love, og derfor antaget den Grundlov, som er bleven afhandlet og besluttet imellem mine befuldmægtigede Kommisfairs og Norges Riges Storting. Jeg gjentager nu disse høitidelige Løfter. Bærer overtydede om, at det stedse for mit Hjerte vil blive en kjær og hellig Pligt, at møde det norske Folks Ønsker med venstabelig Beredvillighed.

„Priset være det beskyttende Forsyn, som efter saa varelende Omstiftninger, og saa lange indbyrdes Tvistigheder, skjænkede Norden Ro og Enighed! Lader os overgive os til det blide Haab, som den lysende Fremtid tilbyder! Nordmænd og Svenske! Svenske og Nordmænd! -- stedse skal min faderlige Omfarg sammenfatte disse Navne — Skuer her ved min Side, hyllet af Eders forenede Taknemlighed, den Helt, som næst Allmagten er Stifter til Broderforbundet imellem Eder! Som Konge og Fader har jeg villet benytte denne Leilighed til at tolke ham min og det fælles Fædrelands Erkjendtlighed. Det er til ham, at jeg en Dag ved mit Livs Grændse skal med faste Forhaabninger overlevere de tvende Kroner, som straalende af ældgammel Ære vil laane af ham en ny og forhøiet Glands. Det er ham, der skal opretholde det store Værk, han grundlagde, og som jeg kun kan begynde, med Mildhedens Net at herske over Eder og beskytte Eders Frihed; med Seierherrens Mod forsvare Eders Selvstændighed. Da ville I velsigne den Stund, hvori Foreningen sluttedes mellem Skandinaviens Folk, og mit Minde skal leve blandt Eder for mine faderlige

Bestræbelser til Eders Vel, og for den Fyrste jeg skænkede Eder til at vedligeholde og fortsætte det.

„Jeg forbliver Eder, gode Herrer og norske Mænd! med al kongelig Naade og Hyldest velbevaagen.“

Kronprindsen havde Deputationen den Dag til Middags-Taffel hos sig, og faa Dage efter gav Stockholms Borgerstab den et Bal paa Børsalen, hvorved en Kantate blev affunget, hvortil Dupres havde komponeret Musikken. — Den 17de Decbr. afgav Deputationen Storthingets forskjellige Ansøgninger i Kongens egen Haand. Ansøgningen om, at de svenske Tropper snarest muligt maatte kaldes tilbage fra de norske Fæstninger, havde Storthinget især lagt stor Vægt paa, og dertil svarede Kongen, at dette skulde skee, saasnart Underretning til Hs. M. var indløben, at det norske Militaire og de norske Embedsmænd havde aflagt deres Ed til Kongen og Constitutionen, og at disse Tropper i alle Fald skulde være tilbagekaldte, og have forladt Norge inden Februar Maanedes Udgang 1815. I Anledning af Ansøgningen om, at Hs. K. H. Kronprindsen maatte udnævnes til Vicekonge i Norge, og tillige til Chef for et af de gebovorne Regimenter dersteds, svarede han: „at Hs. M. med landsfaderligt Velbehag har modtaget dette Beviis paa Folkets Hengivenhed for hans kongelige Huus, og vilde med Glæde opfylde hans tro norske Folks Ønsker, dersom hans tiltagende Alder og ustadige Helbred ei gjorde Hs. K. H. Kronprindsens Nærværelse ved hans Side nødvendig; men ogsaa der er han ikke mindre Norges Vicekonge, da han stedse bliver Norges Talsmand ved Kongens Trone Saa tidt imidlertid som Omstændighederne kunde tillade Hs. K. H.s Nærværelse i Norge, skal han opfylde Kongens ivrigste Attraae, den at virke til det norske Folks Held og Bedste. Det overordentlige Storthings

Begjæring, at Hs. K. H. maatte udnævnes til Chef for et af de gebovorne Regimenter i Norge, blev saameget heller naadigst bevilget, som Kongen giver derved norske Krigere Leilighed til end mere umiddelbart at tjene under den store Feltherre, der, om Krig engang skulde nærme sig Skandinaviens Grændser, skal føre dem til Seier og Hæder." Paa de øvrige Ansøgnings-Punkter, som Deputationen havde at frembære, gav Kongen det naadigste Svar, og lovede saavidt muligt at opfylde Stortingets Ønske; men det viiste sig i Henseende til enkelte af disse, at det ikke stod i Kongens Magt at tilfredsstille Nationen. De ved Krigens Udbrud 1807 borttagne Skibe kunde ikke mere faaes tilbage, og England har aldrig villet bekvemme sig til derfor at give nogen Erstatning. Ikke heller kunde den svenske Regjering bevirke nogen Beslutning fra engelsk Side stridende mod Navigationsakten. Lidet udrettedes, saavidt Forfatteren veed, ogsaa ved Opbringelser, som af Svenske vare gjorte af norske Fartøier til svenske Havne før Krigens Udbrud 1813, og efter Norges Etiksmisse fra Danmark i Januar 1814.

Efter Kronprindsens Indbydelse forblev Deputationen flere Dage i Stockholm end den havde bestemt sig til, og forlod først den 9de Januar Sveriges Hovedstad. Nogle reiste tilbage over Upsala, Andre over Eskilstuna, og den 17de Januar kom den tilbage til Christiania.

Niogtyvende Capitel.

Foreningen mellem Sverige og Norge var fuldbyrdet, men dens Begyndelse var ingen lys Periode i Norges Historie, ligesom det ikke kan siges, at Nordmændenes Hjerte i Almindelighed hængte ved den nye Statsforfatning. Statsforholdene bedømmes sædvanligen efter den nuværende Tids Phænomener, og de nu levende Borgeres Belvære, og Folket hæver sig i sine Betragtninger over Fædrelandets Stilling ikke let til det høie Standpunkt, hvorfra Fremtid og Fortid ligesaavel som Nutiden oversees i et ublandet Lys. Fremtidens Forhaabninger erstatte ikke Nutidens Lidelser, og Statsformens Fuldkommenhed, forbunden med Statsstyrelsens Wiisdom i Anvendelsen deraf, er ofte en svag Beskyttelse mod uheldige Tidsomstændigheder og udbortes Hindringer for Vindstibelighedens Fremme. Følgerne af industrielle og kommercielle Wildfarelser og af vanskelige Konjunkturer væltes ofte over paa Statsstyrelsen, i hvis Magt det ikke staaer at styre Privatlidens Forsigtighed og Klogskab i dens Yttringer, eller at forandre kosmopolitiske Forhold, skabe villige Kunder for lidet søgte Varer, og lægge Baand paa en stigende Konkurrence i fremmede Lande. — Store Vanskeligheder lagde sig i Sandhed ved Fædrelandets Fod i Begyndelsen af den skandinaviske Halvøes Forening, og den store Mængde søgte Roden dertil mere i Landets forandrede Politik, end i udbortes Omstændigheder og forandrede Handelskonjunkturer som maatte nedtrykke Vindstibeligheden og forvikle dens Forhold, hvordan end Statsforfatningen monne være. — I Folkets Hjerte raadede, som vi ovenfor have bemærket, ingen almindelig Utilfredshed med den forrige politiske Tilstand. Den sidste Deel deraf, før det voldsomme Nist gennem en grusom

og uretfærdig udvortes Politik splittede den gamle Forbundsstat, var velsignet med de indvortes Fordele, som et Land med Norges indvortes Kraft kunde begjære og haabe, og den store Mangel paa Selvstændighed formedelst Savnet af Virksomhedens vigtige Drivemidler i Landet selv dækkedes under en fordeelsagtig Handelsperiode. Lyden af de Klager, som hørtes i hiin Tid, gaaer igjennem vor Tid endstjønt i forandrede Toner, og Statshuusholdningens Mangler i hiin Tid afløses af andre Mangler i vor. Norge havde just i Skilsmisens Dødblik af den danske Konge modtaget Belgjerninger, som det aldrig vil glemme, som vil bære Frugter i den sildigste Fremtid, og betrygge den vigtigste Deel af dets Selvstændighed. Folket tog liden Deel i den Knurren og Klagen, som hørtes i de saakaldte høiere Stænder, eller som forplantedes af vore lidet beskæftigede Presser. Dette viiste sig, da nogle enkelte Forfattere strax efter Skilsmisens søgte at fremstille den gamle Forening i det ufordeelsagtigste Lys og begrunde den nye Forbindelses Værd igjennem historiske Kjendsgjerninger. De modtoges ikke med Bifald og gjendrevs med Alvor. Nationen havde store fra Forfædrene nedarvede Fordomme at overvinde; den var vant til at betragte sin Nabo som Fiende, og havde flere Gange afviiist hans fiendtlige Indfald. Der herskede i Norge høist urigtige Begreber om Landenes gjensidige Forhold, og disse vare styrkede ved den fratraadte Regjerings bittre Udfald mod de Svenske. Det kan saaledes ikke siges, at der i Almindelighed rørte sig Glæde og Haab i Nordmandens Barm i den nye Forenings første Periode.

I Naboriget herskede i Begyndelsen større Tilfredshed med den skandinaviske Halvøes Forening. Sverige deelte ikke Nabofiendskabet med Norge. Endog før Foreningen modtoges ikke

alene Nordmænd i Sverige med venlig Forekommenhed, men det aabnede sine Naboer villigen Udgangen til at gjøre dem bekjendt med sine Indretninger og dele Frugten af sine Opfindelser ¹⁾. I Foreningens Begyndelse steg denne venlige Forekommenhed i en høi Grad. Den norske Statsminister, Statsraaderne, ja næsten hver Norsk mødte ved deres Ankomst til Stockholm baade af Høie og Lave en udmærket, ja næsten entusiastisk Modtagelse. De urigtige Begreber, som man i Sverige gjorde sig om Foreningens Art, monne vel deri have havt sin Deel. I Sverige betragtedes Forbindelsen med Norge som en Erstatning for Tabet af Finland, og man gjorde sig i Begyndelsen langt andre Begreber om denne Forbindelses Natur, end Erfaring senere gav i Hænde. Man tænkte sig Norge forbundet med Sverige som Finland havde været det, begge Statslegemer med Kjød og Blod forenede, og begge Nigers Indbyggere sammenblandede i Statsværkets indvortes Organisation. Norge betragtedes som en Erobring, der maatte modtage Seierherrernes Vilkaar. Vi have lært at kjende de langt heldigere Omstændigheder, under hvilke Foreningen fuldbyrdedes, hvis Vilkaar, til Lykke for Norge og uden Skade for Sverige, formedes langt anderledes, end Meningen fra Sveriges Side i Begyndelsen var. Norge blev forbundet med Sverige som en Foederativstat, i fuldkommen Nydelse af indvortes Frihed og Selvstændighed, og kun saaledes kunde Forbindelsen bære gode

1) I Aaret 1802 gjorde Forfatteren en Reise i Sverige for at gjøre sig bekjendt med det svenske Jernværksvæsen, der paa den Tid breves fuldkomnere end det norske. Han behandlede overalt med den meest forekommende Gjæstfrihed, og der gaves ham den frieste Udgang til at opfylde Hensigten af sin Reise. Intet Værksted, hvor nye Opfindelser det havde at fremvise, har nogensinde været lukket for Forfatteren i Sverige.

Frugter for Norge. Sveriges og Norges indvortes Organisation er saa forskjellig, at een og samme Dagsdag, i den svenskes nærværende Stil, ikke kunde give passende Love for begge. Med Lethed glider Norges Stat ind paa den nye Bane, som vore Dages Statskonst lærer, der jævner Betingelserne for den menneskelige Virksomhed i alle borgerlige Stillinger, medens der i Nabolandet gives mange Vanskeligheder at overvinde, mange Knuder at løse, førend denne Simpelt i de borgerlige Forhold kan opnaaes. Hvilke Fortrin Sverige i flere Henseender maa siges at have for Norge — Fortrin, som Nordmændene i deres Selvgodhed sjældent ville tilstaae — saa kan det ikke nægtes, at Elementerne til en simpel, Menneskets naturlige Retigheder betryggende, Statshuusholdning og Statsindretning ligger nærmere forhaanden i Norge end i Sverige, og at Nigjerne ikke kunne sammensmeltes i een Stat, regjeret i alle Dele efter samme Love, uden at Norge vilde blive i høi Grad den Tabende. Norge kan ikke blive hvad Sverige er, uden en særegelig Forvirring i dets indre Forhold, uden at frembringe de Ujævnheder i den indvortes Statsorganisation, som Statskonsten søger at hæve; — om Sverige vil indføre Norges Simpelt i sin indvortes Organisation, det maa blive Frugten af dets egne Overveielser; men for dette fleer kan ingen nøiere Forbindelse mellem Nigjerne finde Sted til Fordeel for begge. Sveriges fornuftige Mænd indsee dette, og Taler om Amalgamation forstummer efterhaanden. — Den Forekommenhed, som i Begyndelsen af Foreningen viiste sig i en saa høi Grad, tabte sig saaledes efterhaanden, og gif endog i en Mellemperiode mellem Foreningens første Dieblis og Nutiden over i en vis uvenlig Tone, der vissefægen befordredes ligesaa meget af norske som svenske Publicister. Ubillige Fordringer, overspændte Begreber

om eget Nationalværld, og misforstaaede Begreber om Regjeringens Virksomhed og Indblanding i Statens indvortes Anliggender paa den ene Side; skuffede Forventninger, og en aldeles falsk Opfatning af Forbindelsens sande Natur og Viemed paa den anden Side, forbittrede stundom Gemytterne i en høi Grad, og gav Anledning til fiendtlige Diskussioner i begge Riger. Men denne uvenlige Strid førtes sædvanligen imellem Avispresserne, for hvilke Strids-Elementer af forskjellig Art synes nødvendige, for at udbrede Liv over en Læsning, der igrigt hos os giver liden Stof til Underholdning. I den senere Tid har ogsaa denne Strid mestendeels tabt sin Bitterhed, og de, der bebude sig som den nationale Tones Repræsentanter i begge Lande, nærme sig sædvanligen hverandre i en fredeligere og humanere Tone, naar nye Stridspunkter bringes paa Bane. Den større Deel af Nationen har lidet taget Deel i disse Stridigheder. Hvor Svensk og Norsk have mødt hinanden, have de udvortes Tegn i Almindelighed hentydet paa gjensidig Agtelse og Tilfredshed med det lykkelige Forbund, som i politisk Henseende forenede Skandinaviens Riger og styrkede deres Selvstændighed, uden at berøve nogen af dem Elementerne til en indvortes heldig Organisation.

I Henseende til Landets Formuestilstand, Handelens og Virksomhedens Betingelser, Landets indvortes Midler til at organisere en selvstændig Stat igjennem de forskjellige Styrelsesgrene, da befandt Norge sig vissest i en vanskelig og betænkelig Stilling, da det nye Forbund sluttedes. Det havde under Selvstændighedsperioden befundet sig i en Slags Feberstilstand, i hvilken alle Hindringer for den borgerlige Velstand glemtes, idet alle Bestræbelser sigtede til et Maal, Befrielse fra det svenske Nag. Vi have paa de foregaaende Blade beskrevet

Landets Tilstand under Krigen, og under Licencesarten midt i denne, og henpeget paa de Omstændigheder, som forvanskede Frugten af den sidste Farts Fordele. Nu havde igjen Norges vigtigste Næringsveie hvilet i Uvirkksomhed et heelt Aar igjennem, Dyrtid havde hersket i Landet, og Pengevæsenets idelige Forværrelse havde forstyrret fast alle pekuniære Forhold. Den opsamlende Formue var tildeels formindsket og fortæret, et fordærveligt Laanesystem, som forlængede men ikke forbedrede en tilbagegaaende Virksomhed, havde udbredt sig overalt, og mange gamle Huse, stærke Stammer fra en forsvunden gylde Tid, vakkede og faldt efter saa Mars Forløb. Nu skulde ved Fredens Slutning Virksomheden fornyes, men den gamle gylde Stil var ikke at finde. Bore Træprodukter kunde ikke meer indledes i de gamle Kanaler med den Fordeel, som tilforn; thi England havde skabt en ny Tilførsel fra sine Kolonier, og betyngede den nordiske Trælafst med en Indførselstold, der i sine Virkninger nærmede sig et Indførselsforbud, og Østersøen og Sverige aabnede sine rige Skove under en fri Handel og lettere Transportmidler. Fragtfartens Fordele formindskedes, fordi alle Nationers Skibe fredeligen beseilede alle Bunde, og fordi en almindelig Vemlæstelse besværede Handelsvirksomheden over den største Deel af Europa og forsinkede Omsætningen.

De første Aar efter Freden maa saaledes regnes iblandt den senere Handelsperiodes usordeelagtigste, og ingenlunde stikfede til at hæve en sunken Velstand. — Der gaves især en Deel af Norges Virksomhed, som trykkes umiddelbart formedelst Foreningen med Sverige — nemlig den Udførsel, som skede af Norges Produkter til Danmark, og under disse Nigers Forening paa mange Maader beskyttedes og lettedes. Under Kri-